

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ / LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

IKSZ-közgyűlés az OSZK-ban

Tartalom

Műhely

Infláció, könyvárak, könyvkiadás Magyarországon 1948 és 2010 között (<i>Marton Ádám–Lencsés Ákos</i>)	3
Tovább csökkent a könyvpiac forgalma	6
Kölcsönzés és könyvtárközi kölcsönzés a KSH Könyvtárban (<i>Sebők Ferencné–Szabóné Búr Gabriella–Rózsa Dávid</i>)	7

Napló

Az IKSZ közgyűlése (<i>Csulákné Angyal Katalin</i>)	10
Új áramlatok a gyermek-, az ifjúsági irodalom és az illusztráció terén (<i>Egri Krisztina</i>)	14
IX. Janikovszky Éva mesepályázat, 2012	18

Közhírré tétetik

Árnyékod fény (<i>Barati Lilla</i>)	19
Beszámoló a Zenei könyvtáros ismeretek I. tanfolyamról (<i>Darvassi Andrea Kamilla</i>)	21
Szegedi könyvtári éjszaka (<i>Csengődi Erika–Kiss Zsuzsanna</i>)	23

e-könyvtár

Tanfolyam rendszergazdáknak, Tatabánya, 2012. április–május (<i>Márky Balázs</i>)	33
TextLib rendszergazdai tanfolyam (<i>Molnár András</i>)	35

Tudjon róla

Bánffy Miklós karikatúrái és illusztrációi az OSZK kamara-kiállításában	37
Eseménynaptár, 2012	39

A könyv a kultúra és az információátadás legelterjedtebb eszköze a XX. században. A könyv ára ezért jó lenyomata egy adott korszak kultúrpolitikájának, és érdekes adalékot jelent arra vonatkozóan is, hogy milyen szerepet töltött be az emberek mindennapjaiban a könyv. Az árakra vonatkozó adatok jótékonyan hallgatnak azonban arról, hogy az adott rendszerben működött-e cenzúra, mennyire lehetett szabadon írni és olvasni, illetve milyen volt a kiadott művek összetétele. Ezek figyelembe vételével mégis érdekes lehet megvizsgálni, hogyan változtak a könyvárak Magyarországon. Az alábbiakban elsősorban az 1948 és 1989 közti időszak gazdaságát és könyvárait mutatjuk be, kis kitekintéssel a korszakot megelőző és követő időszakra.

Az önálló magyar fizetőeszköz története százötven éves. A XIX. században az Osztrák–Magyar Monarchiában az *ezüstalapú forint* volt a fizetési eszköz. A század végén a forint helyett Magyarországon az 1892. évi XVII. törvény hozta létre az aranyalapú *koronát*, amelynek tényleges bevezetésre 1900. január 1-jén került sor. Az I. világháború következményeként a koronát többször durván leértékelték. A fogyasztói árak a háború alatt tizenhatszorosra emelkedtek.

1924. június 24-én megkezdte működését a Magyar Nemzeti Bank. Hivatalosan 1925. október elsején jött létre az új pénz, a *pengő*. A pengő egészen a II. világháború kezdetéig értékálló pénznek bizonyult. A II. világháború alatt azon-

ban egyre nagyobb lett az infláció. 1940 és 1944 között a létfenntartási költségek évről évre gyorsuló ütemben emelkedtek, 1944-re közel megkétszereződtek. 1945 második felében már teljes volt a pénzügyi káosz. 1945. december 19-én lebélyegzéssel 25%-ra csökkent a pengő értéke. 1946 januárjában „új” pénz, az *adópengő* jelent meg. Júniusra a pengő teljesen elértéktelenedett, a lakosság gyakorlatilag minden „pénzét” elveszítette, a pengőkövetelések elértéktelenedtek.

1946 elején, az újjáépítés kezdeti eredményei, a gazdasági élet valamelyes konszolidálása után kezdődhetett meg a gazdaság „stabilizálásának” előkészítése, az új, „értékálló” pénz megteremtése. Az átmenetet biztosító adópengő paritása 1 Ft = 200 000 000 adópengő volt. Az 1938-as átlagos árszínvonalból az aranyalapú értékarányal számolva alakultak ki az új forintárak, azaz ez az arány határozta meg az átlagos árszínvonalat. Az 1947–48-as politikai fordulat nagy változást hozott az ország életében. Az államosítás, a kollektivizálás nyomán a termelőeszközök túlnyomó része társadalmi tulajdonba került. A nagy államháztartási és áruhiány miatt az új pénz bevezetése után azonnal megindult az árak emelkedése. Az infláció tehát nem szűnt meg, de annyira azért már erős volt a gazdaság, hogy az kezelhetővé vált.

Az általános ár- és bérreformra, a jegyrendszer eltörlésére 1951. december 2-án került sor. Az új kiskereskedelmi árakat a tervgazdálkodás kívánalmainak

megfelelően hatóságilag állapították meg. Az ötvenes években tulajdonképpen csak drága és még drágább cikkek voltak. Az 1952–68-as időszakot – az idényáras cikkek kivételével – a fogyasztói árak stabilitása jellemezte, ami a társadalmi tulajdonon alapuló tervgazdálkodással valósult meg.

Az 1960. évi fogyasztói árszínvonal mintegy 4%-kal volt alacsonyabb, mint az 1952. évi. 1968-ban pedig a fogyasztói árak Magyarországon 3,2%-kal voltak magasabbak, mint 1960-ban. Így az árak 1968-ban alig voltak magasabbak, mint 1952-ben. Az átlagos árszínvonal viszonylagos stabilitásán belül a vizsgált

1. Fogyasztóiár-indexek (infláció) a javak főcsoportjai szerint, 1952–1968

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohányárúk	Ruházati cikkek	Háztartási energia	Tartós fogyasztási cikkek	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
Index: 1952=100,0								
1952		100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0
1953		99,5	99,3	112,6		97,6	100,8	99,6
1954		95,2	95,7	116,6		94,7	100,6	94,7
1955		92,6	96,2	116,6		94,7	100,7	93,9
1956		92,5	92,3	116,7		92,2	100,7	93,0
1957		95,4	94,2	117,4		93,2	101,4	95,2
1958		95,2	95,2	117,7		94,4	102,8	95,5
1959		93,1	94,1	115,5		94,4	104,8	94,3
1960		94,3	93,6	114,7		94,4	105,5	94,9
Index: 1960=100,0								
1961	100,9	102,9	100,0	99,8	99,8	100,0	102,0	100,9
1962	100,4	108,7	100,0	99,2	99,7	99,9	102,1	101,4
1963	99,7	108,7	99,5	98,8	98,4	98,8	102,0	100,8
1964	101,2	107,9	99,3	98,2	97,6	98,8	102,0	101,2
1965	102,9	110,9	98,3	97,2	97,3	98,9	102,6	101,9
1966	107,7	113,1	94,4	104,5	97,3	97,4	103,7	103,1
1967	108,5	114,1	93,8	106,9	97,3	97,3	104,9	103,5
1968	108,0	115,8	93,4	105,7	95,9	93,9	108,8	103,2
1968/1952	104,7	..	87,4	121,2	90,0	..	114,6	98,0

2. Fogyasztóiár-indexek (infláció) a javak főcsoportjai szerint, 1968–1989

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohány	Ruházati cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Háztartási energia	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
1968	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1969	100,8	99,8	103,0	101,9	95,9	103,0	102,9	101,4
1970	101,8	100,3	105,4	101,8	94,2	106,4	104,9	102,8
1971	103,8	101,6	107,9	103,0	93,4	108,2	109,6	104,8
1972	104,9	108,7	112,2	105,5	91,4	110,6	113,4	107,8
1973	109,8	117,1	114,2	107,4	89,6	111,5	115,9	111,4
1974	110,4	119,8	116,5	110,0	94,6	113,8	118,0	113,4
1975	111,7	124,1	121,9	115,1	102,0	124,1	120,6	117,7
1976	123,1	124,7	128,3	118,5	101,0	132,4	123,4	123,6
1977	129,8	130,9	134,0	121,3	100,4	135,3	127,4	128,4
1978	134,4	142,9	140,8	125,0	100,7	139,7	132,4	134,3
1979	148,1	160,6	153,4	135,5	109,6	150,9	136,9	146,3
1980	168,0	163,4	161,1	153,3	133,0	165,3	146,4	159,6
1981	173,7	167,6	170,8	155,0	132,7	180,2	156,0	166,9
1982	182,0	189,6	180,2	158,2	146,0	191,7	167,2	178,5
1983	191,3	202,2	191,5	170,5	153,2	209,5	184,1	191,5
1984	214,4	212,3	212,6	179,9	160,6	224,8	198,8	207,4
1985	228,0	216,0	235,8	189,4	194,2	238,1	217,3	221,9
1986	232,5	227,3	258,0	200,9	200,9	249,9	236,6	233,7
1987	253,8	257,9	283,0	205,5	214,0	265,5	257,8	253,8
1988	294,0	294,9	339,5	223,0	241,4	308,7	302,9	293,1
1989	346,0	327,5	401,2	262,3	269,0	377,8	353,1	342,9

tizenöt év során számos ellen-
tétes irányú központi árváltoz-
tatás és burkolt áremelés volt.

Az új gazdaságirányítási
rendszer részeként 1968. janu-
ár 1-jén bevezetett fogyasztói
árrendszer elveiben lényege-
sen különbözött a korábitól.

1968-ban, az új árrendszer bevezetésének
első évében, a fogyasztói árak átlagosan
valamelyest csökkentek. Az árak 1970 és
1975 között az előző két évhez viszonyít-
va valamivel gyorsabban, éves átlagban
nem egészen 2,8%-kal emelkedtek. Az
1980-as években az egyre változó, „lazu-
ló” gazdasági kötöttségek, valamint a
„korszerűsítésre” törekvés jegyében az
infláció, a pénzromlás jelentősen fel-
gyorsult.

Ez a gazdasági háttér érhető nyomon
a könyvtárak, illetve a könyvforgalom
alakulásában is. A könyvek ára követte a
többi termék árváltozásait. 1968-ig
17–19 Ft volt egy könyv átlagára. Ez az
érték a következő években jelentősen
megrőtt: 1980-ban már 24,80, 1988-ban
52,50 Ft volt.

A kormányzat előszeretettel használta fel
példának a könyvkiadás adatait. 1958. jú-
lius 25-én az MSZMP művelődési politi-
kájának irányelvei között a könyvkiadás
és a könyvtárhálózat fejlődésére hivat-
kozva állapították meg, hogy „népünk
»könyvolvasó néppé« lett”, és a magyar
klasszikusok műveinek magas példány-
számát hozták fel példaként a jó irányba
haladásra. Ugyanakkor alig egy évvel ko-
rábban, 1957. november 29-én, az
MSZMP Központi Bizottsága Politikai
Bizottságának határozata a könyvkiadás-
sal kapcsolatban még szükségesnek látta,
hogy a kiadók a szépirodalmi művek

3. A könyvtárak és a lakosság könyvvásárlásainak alakulása, 1955–1988

Év	A könyvek átlagára (forint)	Egy lakos által könyvvásárlásra költött összeg (forint)	Egy lakos által vásárolt könyvek száma (db)
1955	14,40	15	1,0
1964/65	18,30	61	3,3
1970	18,30	78	4,3
1975	19,20	139	7,2
1980	24,80	211	8,5
1985	39,90	352	8,8
1988	52,50	455	8,7

kiadását alaposabban fontolják meg.
„A Politikai Bizottság tudomásul veszi,
hogy ennek következtében átmenetileg
csökkenni fog az új magyar művek szá-
ma.”

Ez a határozat egyben a könyvtárakról
is rendelkezik: „A Politikai Bizottság
egyetért értékes szórakoztató regények
korlátozott kiadásával oly módon, hogy
ezek árát a szokásosnál magasabban álla-
pítsák meg. Az így nyert összeget hasz-
nálják fel fontos szépirodalmi és egyéb
művek olcsóbbá tételére.”

A rendszerváltozás után az infláció
jelentősen felgyorsult.

Egészen 1980-ig tartott a példány-
számok és a művek számának töretlen
emelkedése, ami 1980 után óvatosan
csökkent.

Egy rövid, 1989–90-es fellendülés
után a művek számának szelíd növekedé-
se mellett 2000-ig drasztikusan lecsök-
kent a kiadott példányszám. A piac fel-
szabadulása tehát nem a példányszámok,
hanem a féleség növekedését hozta ma-
gával. Az írók és a kiadók szabadon dönt-
hettek kiadásuk felől, azonban a piac
immár kevesebbet vásárolt a szélesebb
választékból.

A könyvek ívenkénti áraiból kiindul-
va az árak jóval az átlagot meghaladóan
nőttek. Míg 1989-ben „egy ívnyi könyv”
3,5–3,6 Ft-ba került, addig 2010-ben
annak ára a 100 Ft-ot jóval meghaladta. ■

4. Fogyasztóiár-indexek (infláció) 1989 és 2011 között

(1989=100,0)

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohány	Ruházati cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Háztartási energia	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
1990	135,2	130,7	123,3	120,8	127,6	128,9	125,6	128,9
1995	411,4	324,4	326,3	279,8	666,6	433,0	422,5	399,3
1996	482,6	410,7	409,8	333,5	883,2	544,3	534,0	493,4
2000	728,9	696,8	649,4	424,0	1 614,5	931,5	931,5	806,1
2005	980,1	1 081,8	759,0	403,5	2 442,7	1 147,6	1 308,2	1 073,8
2010	1 397,4	1 480,2	761,9	390,3	4 197,8	1 410,2	1 675,5	1 397,3

5. A könyvkiadás adatai, 1950–2010

Év	Kiadott könyvek és füzetek száma	Kiadott könyvek és füzetek példányszáma (ezer darab)
1950	4 219	60 613
1955	5 207	32 497
1960	5 335	41 648
1965	4 629	53 000
1970	5 238	57 790
1975	8 603	81 774
1980	9 254	104 300
1985	9 389	102 644
1990	8 322	125 741
1995	9 314	66 923
2000	9 592	36 995
2005	13 599	42 624
2010	12 997	34 416

Irodalom

Oktatás, művelődés, 1950–1990. Bp., KSH, 1992.
Kultúrstatistikai adattár, 2000–2010. Bp., KSH, 2011.

A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai, 1956–1962. Bp., Kossuth Kvk., 1964.

Marton Ádám: Inflation in Hungary after the Second World War In: Hungarian Statistical Review. 2012. Vol. 90. Spec. no. 15. (A Statisztikai Szemle angol nyelvű különszáma)

mint 20 százalékos piaci részesedésük európai összehasonlításban is nagyon jó arány.

A szakkönyvek, tudományos művek, lexikonok, szótárak, valamint az egyéb, felsőoktatásban használatos kiadványok összesített ágazatában látszólag nem következett be változás, a 8,96 százalékos piaci részesedés egy hajszállal jobb is, mint a 2010-es 8,66 százalék.

A gyermek- és ifjúsági könyvkiadás idejének adatsora nominálisan jelentős növekedést mutat: a 2010-ben regisztrált 7,6 milliárd forinttal szemben a kiadók 9,9 milliárd forintos 2011-es eladási adatot jelentettek, ami papíron 30,5 százalékos növekedés. A tavalyi növekedés valójában 13-14 százalékos, mivel a gyermekkönyv-kiadási piac egyik legjelentősebb szereplője téves adatot szolgáltatott, így növekedés helyett 2010-ben 16 százalékos csökkenést mutatott a szegmens.

A piaci csökkenés arányában mintegy 3,7 százalékkal mérséklődött tavaly az idegen nyelvű könyvek importja. A külföldről behozott idegen nyelvű kötetek a 2011. évi összeforgalom 6,5 százalékát tették ki csaknem 4 milliárd forinttal.

A CD-k, CD-ROM-ok piaci részesedése több mint 40 százalékkal csökkent, a tavalyelőtti 147,5 millió forintos forgalommal szemben a múlt évben már csak 82,7 millió forintos forgalmat regisztráltak, ami a teljes magyarországi könyvpiac 0,7 százalékát jelenti.

Az MKKE összegzése szerint a magyarországi könyvpiac struktúrája lényegében nem változott: 2011-ben 14 piacvezető cég produkálta a kiadói összeforgalom 56,65 százalékát, és 38 kiadó állította elő a teljes összeforgalom több mint háromnegyedét. ■

Tovább csökkent a könyvpiac forgalma

További 3 százalékkal csökkent tavaly 2010-hez képest a magyar könyvpiac forgalma – közölte Zentai Péter László, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (MKKE) igazgatója. Míg 2010-ben még 61,5 milliárd forint értékben vásároltak könyvet Magyarországon, tavaly 2 milliárd forinttal kevesebb, mintegy 59,5 milliárd forint volt ez az adat, ami 3,32 százalékos visszaesést jelent. A könyvpiac forgalma már 2010-ben csökkenést mutatott a 2009-es adatokhoz képest.

A kommuniké felidézi, hogy a Központi Statisztikai Hivatal által közölt tavalyi hivatalos infláció 3,9 százalék volt, így a könyvpiaci forgalom visszaesése az elmúlt esztendőben valószínűleg több mint 7 százalékos.

Ha figyelembe vesszük, hogy a könyvpiaci konjunktúra utolsó évében, 2008-ban még több mint 67,6 milliárd forintos forgalmat regisztráltak, „az elmúlt három esztendőben a forgalom csökkenése nominálisan is 13,6 százalékot tett ki. Ha ehhez hozzávesszük, hogy 2009 és 2011 között a hivatalos infláció pontosan 13 százalék volt, akkor azzal a drámai adattal szembesülünk, hogy a magyarországi könyvpiac az elmúlt három esztendőben több mint 26 százalékos veszteséget szenvedett el” – olvasható a közleményben.

Az összegzés szerint a közoktatási tankönyvek és nyelvkönyvek elmúlt évi forgalma 1 százalékkal növekedett, a tavalyi könyvpiaci forgalomból több mint 16,7 milliárd forinttal, 28,2 százalékkal részesedett.

Az ismeretterjesztő könyveknek a könyvkiadás belüli pozíciója az elmúlt évben sem változott lényegesen, a teljes könyvpiac 24,3 százalékát tette ki ez a szegmens. A szépirodalmi, illetve fikciós művek az elmúlt évben is megőrizték piaci pozíciójukat, a több

A KSH Könyvtár a kezdetektől fogva az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR) tagkönyvtára. E minőségében mindig nagyon fontosnak tartotta, hogy rendkívül gazdag könyv- és folyóirat-állományát hozzáférhetővé tegye a nagyközönség és más intézmények olvasói számára is. Könyvtárunkban a kölcsönzés és a könyvtárközi kölcsönzés elmúlt tíz évét vizsgálva minőségileg és mennyiségileg egyaránt látványos fejlődést tapasztalhatunk. Ennek főbb tényezőit és mutatóit próbáljuk számba venni az alábbiakban.

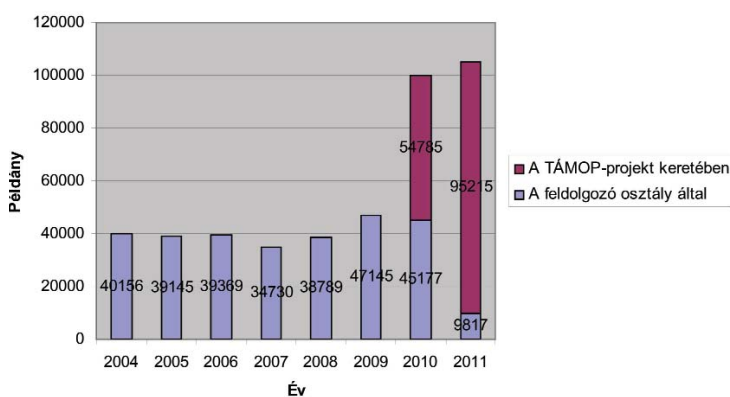
Ami a számok mögött van

A technikai fejlődés¹ alapjaiban változtatta meg a hozzáférhetőséget és a könyvtárközi kölcsönzés menetét. A „hőskor” négylapos, indigóval ellátott papíralapú kéréseitől több lépcsőn keresztül eljutottunk a Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA) felületén küldhető igénylésekig. Megszűnt a korábbi kérési hierarchia, amikor például egy községi könyvtár csak a megyéibe küldhette kérését. A könyvtárak megtalálják a katalógusokban a kívánt könyvet, és nem kell az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) által üzemeltetett Könyvek Köz-

ponti Katalógusán keresztül tudakozniuk. A teljesítés gyorsasága tehát jelentősen megváltozott.

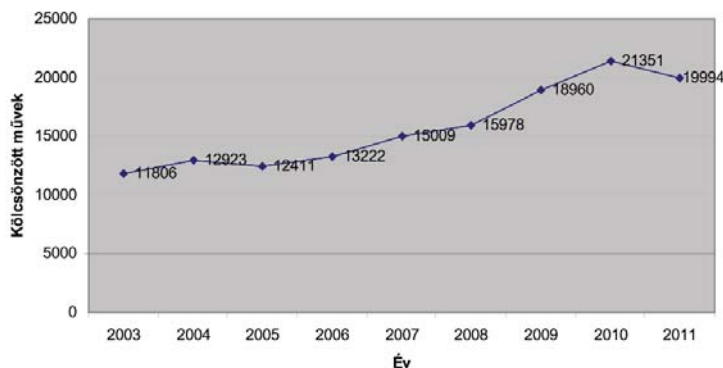
2002-ben 182 404 példányt konvertáltunk át akkori Textar rendszerünkől az újonnan vásárolt OLIB integrált könyvtári rendszerbe. 2003 és 2011 között újabb 549 721 példányt rögzítettünk. Ebből 105 393 új, 444 328 pedig rekatalogizált dokumentum (294 328 a feldolgozó osztály, 150 000 a TÁMOP-projektben közreműködő munkatársak révén került át a cédulakatalógusból). Az idei évben május végéig összesen 17 401 példányt rögzítettünk az OLIB-ban, ezzel jelenleg több mint 750 000 dokumentumot tartalmaz a rendszer.

A rekatalogizált példányok számának alakulása 2004 és 2011 között

¹ Az adott keretek között nem lehet célunk a könyvtár informatikai fejlesztésének minden részletre kiterjedő bemutatása. A témával behatóan foglalkoznak a következő munkák: Kótai Katalin – Nemes Erzsébet – Rettich Béla: Az első könyvlajstromtól az Internetig. A könyvtárgépesítés főbb állomásai a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat történetében. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 2004. 1. sz. 30–35. o.; Székely Hajnal: *A KSH Könyvtár és Levéltár informatikai fejlesztésének története kezdetektől napjainkig. Szakdolgozat*. Szeged, 2008; Nemes Erzsébet – Kótai Katalin – Lencsés Ákos: A KSH Könyvtár fejlesztésének főbb állomásai az ezredfordulótól napjainkig. *Statisztikai Szemle*, 2011. 12. sz. 1289–1298. o.

A kölcsönzött művek számának alakulása 2003 és 2011 között

Bár a KSH Könyvtár és a MOKKA kapcsolata 2006-ban kezdődött, az informatikai kapcsolat kialakítása néhány évig váratott magára. 2006–2007 folyamán indult meg adatbázisunk javítása, valamint a Corvina és az OLIB közötti kapcsolat létrehozása. Mivel mind a KSH, mind a könyvtár az Elektronikus Kormányzati Gerinchálózat (EKG) részét képezi, a MOKKA-nak és nekünk is alkalmazkodni kellett az EKG által előírt informatikai biztonsági szabályokhoz. 2007-ben az online küldést még nem sikerült kialakítani. Azonban első, kilenc ezer címrekből álló fájlunk eljutott a MOKKA adatbázisához. Ezt 2008–2009-ben további dokumentumcsomagok követték. 2009 végére összesen 35 946 címrekből jutott el a MOKKA-hoz. (Fontos jelezni, hogy a „rég” MOKKA még nem tudott példányadatokat fogadni, ezért beszélhetünk csak címrekből. A mi esetünkben ez jóval több könyvtári példányt jelent, hiszen például minden egyes KSH-kiadványból öt darabot veszünk állományba.)

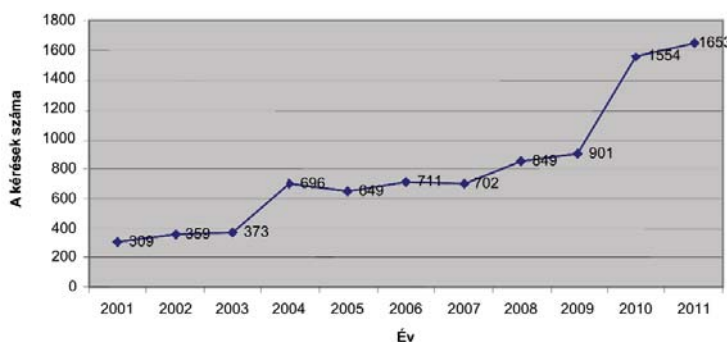
Az online kapcsolat 2010 februárjában indult el. Több hónapig tartó tesztüzemet követően 2010

áprilisában vált folyamatosra a betöltés. 2011 januárjára már 93 937 címrekből álló állományunk elérhető a MOKKA-ban. 2011-ben zajlott a MOKKA–ODR adatbázis és összekapcsolása. 2011. szeptember 27-ére állt fel újra kapcsolatunk az immáron összevont adatbázissal, és azóta példányadatokat is küldünk.

Jelenleg a feldolgozó osztály valamennyi munkatársa, új könyves és rekatalogizáló könyvtáros egyaránt továbbítja az általa formailag és tartalmilag teljesen feldolgozott dokumentumot a MOKKA-ba. Ez naponta átlagosan 250–300 rekordot jelent. Ezen kívül folyamatosan javítjuk a Textarból átkerült dokumentumállomány bibliográfiai leírásait (ez alatt elsősorban a HUNMARC szabvány szerinti javítást kell érteni), és ezeket is továbbítjuk a közös katalógusba. Elkezdjük leválogatni és esetenként több ezres rekordfájlokban továbbítani a MOKKA részére az OLIB katalógizált, de még nem elküldött anyagait is. Mindezek eredményeként 2012 júniusára 167 872 címrekből álló állományunk.

A technikai fejlődésen kívül a könyvtár kapuinak még szélesebbre tárása is hozzájárult a kölcsönzés „felfutásához”. Bár a könyvtár 1897 óta nyilvános intéz-

A könyvtárközi kérések számának alakulása 2001 és 2011 között

ményként működik, a kölcsönzést csak a KSH munkatársai számára tette lehetővé. 2010 őszétől – könyvtárunk szabadpolcos rendszerben működő Bibó István-termének megnyitásával egyidejűleg – a II. kerület lakosai és a helyi önkormányzat munkatársai is kölcsönözhetnek. 2012. január 1-jétől pedig valamennyi 14 éven felüli magyar állampolgár élhet ezzel a lehetőséggel. Könyvtárunk állományát és szolgáltatásait könyvtári estéinken és más kulturális rendezvényeken (a könyvhéten, az ELTE könyvtári napokon, Budapest II. kerületének napján és a kulturális örökség napjain) igyekszünk népszerűsíteni. Rendszeresen vezetünk könyvtárlátogatásokat gimnazisták, egyetemisták és nyugdíjas csoportok számára.

A kölcsönzés és a könyvtárközi kölcsönzés adatai

A kölcsönzések száma nyolc év alatt közel duplájára emelkedett: míg 2003-ban 11 806, 2010-ben 21 351 dokumentumot vettek ki könyvtárunkból. Egyértelműen a kölcsönzési lehetőség kiterjesztésének eredménye, hogy míg tavaly az első öt hónapban összesen 9685, idén több mint másfélszer annyi, 15 487 művet kölcsönöztek. 2011. januártól májusig 5323, idén ugyanezen időszakban 8436 kölcsönző vette igénybe szolgáltatásainkat.

A könyvtárközi kérések száma 2001 és 2011 között 309-ről 1653-ra nőtt. Az emelkedés az OLIB-ra való 2003-as áttérés után válik szembeötlővé. A következő nagy ugrás 2010-ben következett be, amikor megindult a tömeges retrospektív konverzió és rekordjaink online feltöltése

az országos közös katalógusba. Az új ODR-portál 2012. januári bevezetése óta öt hónap alatt

1220 kérést regisztráltunk. Ezzel néhány hónapon belül alighanem meghaladjuk a 2011-es 1653 igénylést. Az általunk lebonyolított könyvtárközi kölcsönzések 90%-a más intézményektől érkezett kérések teljesítése, 10%-a pedig a mi olvasóink igényeinek kielégítését segíti elő. (Ezúton is köszönjük a könyvtári hálózat valamennyi tagjának együttműködését.) Az országban nem fellelhető dokumentumokat az OSZK-n keresztül a külföldi könyvtárközi kölcsönzés keretében biztosítjuk olvasóinknak. Sajnos az utóbbi időben a megemelt, 4500 forintos postaköltség miatt e kérések száma erősen visszaesett.

A másolatban küldött dokumentumokról 2007 óta vannak adataink. A fénymásolt küldemények száma az akkori 64-ről 2011-ig 6-ra csökkent. Ezzel párhuzamosan az elektronikusan teljesített kérések száma 8-ról 53-ra nőtt. 2012 első öt hónapjában 10 fénymásolt és 42 elektronikus dokumentumot küldtünk el. A fénymásolt kérések számának lassú csökkenésében nyilván a szabadon vagy a könyvtáron keresztül hozzáférhető adatbázisok elterjedése is szerepet játszik. A könyvtárközi kölcsönzések növekvő száma is jelzi, hogy a technikai fejlesztéseknek köszönhetően a kollégák és a felhasználók egyaránt egyre szélesebb körben fedezik fel gazdag és változatos gyűjteményünket. ■

Papíralapú kéréslap

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) 2012. május 16-án tartotta közgyűlését az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) hatodik emeleti előadótermében.

Elsőként meghívott előadónk, *Lovas Lajos*, a MaNDA főigazgatója tartotta meg előadását, aki beszámolt a szervezet tevékenységéről. A MaNDA-TV weboldala segítségével bemutatta a szervezet munkáját, és beszélt terveikről is, melyek között szerepel: oktatási csomagok összeállítása a NAT részére; kulturális GPS kialakítása, amelyben tízmillió helyszínt szeretnének rögzíteni, és telefonos alkalmazásra is alkalmas lesz. A központi honlap azonban nem válthatja ki a személyes találkozást, a közösségi tereket, és ebben számítanak a könyvtárakra mint az értékek őrzőire.

Előadása után *Ramháb Mária* elmondta, hogy a könyvtáros szakmát számos kérdés foglalkoztatja a MaNDA működésével kapcsolatban: az elektronikus dokumentumok köteles példányát az

OSZK vagy a MaNDA kezeli-e; az ODR-hez való viszony – egy központi elektronikus szolgáltatás lesz-e; ma több tízmillió nyomtatott dokumentum kölcsönzése zajlik – erre megoldást nyújt-e a MaNDA rendszere.

A MaNDA egyben könyvtár is, ezért részletesebb egyeztetésre és az OSZK-val mint stratégiai partnerrel való együttműködésre van szükség a megfelelő működéshez.

Ezután *Ramháb Mária* levezető elnök köszöntötte a megjelenteket, ismertette a közgyűlés napirendi pontjait:

Lovas Lajos előadása (elhangzott)

A 2011. évi elnöki beszámoló

A 2011. évi pénzügyi beszámoló

A felügyelőbizottság beszámolója

a 2011. évről

„A Könyvtárügyért” díj átadása

Miután a napirendi pontokat a résztvevők egyhangúlag elfogadták, *Ramháb Mária* felkérte *Fodor Pétert*, az IKSZ elnökét, hogy tartsa meg elnöki beszámolóját.

Rendkívül viharos és ellentmondásos időszak volt 2011 is – kezdte a beszámolót Fodor Péter.

Az IKSZ szervezeti kérdéseiről elmondta, hogy 2011-ben megtörtént a tisztújítás, újraválasztották Fodor Pétert, az IKSZ elnökét. Két új tag került az elnökségbe: Ramháb Mária és *Virágos Márta* lett a két alelnök, *Fonyó Istvánné*, *Gyurics Zoltánné*, *Horváth Varga Margit* és *Mender Tiborné* az elnökségi tagok. A felügyelőbizottság is megújult, elnöke *Knorné Csányi Zsuzsanna* lett, helyettese *Pádár Lászlóné*, tagjai pedig *Benczekovics Beatrix*, *Horváth József* és *Koglerné Hernádi Ágnes*. A tagozatok megújítása részben sikerült, 17 helyett 11 tagozat működött az IKSZ keretein belül. Elnökségi ülésen további megbeszéléseket kell folytatnunk a tagozatok munkájának valódi megújításáról.

Az IKSZ szakmai érdekvédelmi tevékenységéről szólva kiemelte, hogy írásbeli javaslatainkkal segítettük a törvényhozás munkáját az új önkormányzati és a felsőoktatási törvény esetében. Esetenként részt vettünk az Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottságának ülésein. Komoly problémát jelent a megyei könyvtárak helyzete. Az új, átmeneti rendszerben az érintett könyvtárak nagy részének helyzete máig sem tisztázott. 2011-ben három könyvtár maradt a megyei rendszerben: Eger, Nyíregyháza és Szeged intézménye, a többire az átmeneti állapot a jellemző. A megyei könyvtárak fenntartásához külön állami forrásra van szükség.

A Nemzeti Kulturális Alap (NKA) kollégiumainak megújításában a Magyar Könyvtárosok Egyesületével (MKE) közösen vettünk részt. A megújult kollégiu-

mok közül a Közgyűjteményi, a Könyvkiadási és a Szépirodalmi Kollégiumban képviselik szakmánkat, Ramháb Mária pedig az NKA Bizottságának tagjaként tevékenykedhet.

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium (azóta Emberi Erőforrások Minisztériuma) számos esetben kikérte az IKSZ véleményét a könyvtárügyet érintő kérdésekben.

Az IKSZ és az MKE közös elnökségi ülésen tárgyalta meg az együttműködés szükségességét és lehetőségeit, mivel még hatékonyabbá kell tenni szakmai érdekképviselőnként. 2012-ben könyvtárügyi konferenciát szervezünk szakmánk érdekvédelem érdekében.

2011-ben sikeresen pályáztunk programokra az NKA-nál, és a Nemzeti Civil Alaptól (NCA) is nyertünk támogatást az IKSZ működésére. E pályázatoknak köszönhetően sikeresen lebonyolítottuk hagyományos országos programjainkat – az Internet Fiesta rendezvényeit márciusban, a Kárpát-medencei könyvtárosok csongrádi konferenciáját május végén és az országos könyvtári hét (összefogás) programsorozatát októberben.

Racionális gazdálkodásunknak köszönhetően jelentős tartalékokkal rendelkezünk, így munkánkat továbbra is hasonló színvonalon folytathatjuk.

Fodor Péter köszönetet mondott minden kollégának, és arra kért mindenkit, hogy szakmai hozzáértéssel folytassák munkájukat.

A beszámoló után több hozzászólás következett. Elsőként Ramháb Mária beszélt arról, hogy nagyon sok változás volt és várható a könyvtárügyben. Néhány dologban szemléletváltásra van szükség, másrészt javítani kell a szakma részese-

désén az EU-s források kihasználásában. A közigazgatási változások miatt nagyon nehéz a helyzet a középszintű intézmények esetében, és áthatóbb figyelem fordul a falusi könyvtári ellátás felé.

Utána Virágos Márta a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatban fontosnak tartotta a tulajdonjog kérdését, azaz a szerzői jogok érvényesítését. A 2007–2013-as könyvtári stratégia csalódást hozott, jelentősen csökkentek a pályázati támogatások. Ez igaz a digitalizálás lehetőségeire is, hisz az ODR-pályázat EODR-re változott, és ez a lehetőség az OSZK-t és a MaNDA-t érinti elsősorban.

Ambrus János hozzászólásában az együttműködés új módjainak szükségességéről szólt. Arról beszélt, hogy intézményfejlesztéshez a közigazgatási elittel való új kapcsolat kiépítése vezethet. Erősíteniünk kell a szakma jelenlétét, szélesebb médianyilvánosságra, médiaszemé-

lyiségekre van szükségünk. Az MKE és az IKSZ együttműködése intenzívebbé vált, s ez nagy jelentőséggel bír a szakmai érdekvédelem terén. Nyitottnak kell lennünk a társ értelmiségi szakmák felé, hiszen globális kérdésekről van szó, nem lehet elszigetelődni. A digitalizálás terén más típusú együttműködésre van szükség, ugyanis ötezer kötet digitalizálása a célkitűzés az év végéig.

Fodor Péter a felmerült gondolatok után a hatékony cselekvésre, a feladatok megoldására hívta fel a figyelmet. Kiemelte annak fontosságát, hogy kikkel, mikor, hol és hogyan tegyünk meg a megfelelő lépéseket. Meg kell találnunk az új helyet és szerepet a helyi érdekérvényesítésben is. Az elnökség feladata lesz, hogy a továbblépés lehetőségeit átgondolja, és ennek értelmében cselekedjen.

Harmadik napirendi pontként az IKSZ felügyelőbizottsága (FB) beszámolóját Knorné Csányi Zsuzsa ismertette. A 2012. április 25-én tartott bizottsági ülésen áttekintették az IKSZ pénzügyi-gazdasági tevékenységét, az alapszabály szerinti működést és a közhasznú tevékenységet.

Az IKSZ az elmúlt évihez képest mintegy nyolcmillió forinttal több bevétellel gazdálkodott, és a 2011. évi maradvány (tartalék) meghaladta a 35 millió fo-

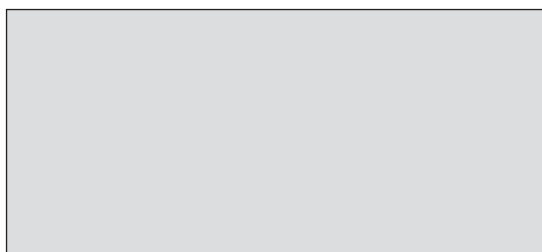
rintot. Ez azt jelenti, hogy a szervezet anyagi helyzete stabil. Az FB megállapította, hogy 2011-ben a működés és a pályázatok esetében az analitikus könyvelés rendben megtörtént. Az éves költségvetés bevételi-kiadási oldalának részletes egyeztetése után szűrőpróbaszerűen kiválasztott számlákat is ellenőriztek. Az ellenőrzött tételeknél az FB szabályszerűnek, rendezettnek találta a könyvelést és a pénzkezelés módját.

Tagjaink jellemzően befizetik a tagdíjakat, ugyanakkor az elmúlt évihez képest tizenháromra emelkedett a tagdíjat nem fizetők száma. Ez a tagdíjbevételekben mintegy 8%-os kiesést jelentett. Az FB javasolja, hogy az elnökség tekintse át a tagdíjfizetési kategóriákat, s tegyen javaslatot a következő közgyűlésnek a differenciáltabb kategóriák kialakítására. Talán ezzel meg lehet akadályozni a reménytelenül nehéz helyzetben levő könyvtárak lemorzsolódását.

A hagyományos rendezvények, mint az Internet Fiesta, a Kárpát-medencei könyvtárosok konferenciája, az összefogás szervezése, valamint a Könyvtári Levelező/lap megjelentetése sikeresen működik évek óta.

A közgyűlés utolsó napirendi pontja az „A Könyvtárügyért” elismerés átadása volt. Fonyó Istvánné, a kuratórium elnöke mondta el a díjazottak laudációját, majd Fodor Péterrel együtt átadta a díjat az idei kitüntetetteknek. 2012-ben *Venyigéné Makrányi Margit*, a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár (Miskolc) igazgatója és az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) részesült az elismerésben. ■

Győri Hanna,
Szántói Krisztián,
Entz Sarolta,
Fekete-Horváth
Erika,
Jánosi-Halász Rita,
Mészáros János,
Kun Fruzsina,
Nyulász Péter,
Lakatos István

Az IBBY (Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) Magyar Szekciója és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtára 2001 óta rendez meg közös szakmai konferenciáját. 2012-ben április 2-án került sor a rendezvényre, melynek fő témája a gyermek- és ifjúsági irodalom területén a mit olvassunk, hogyan olvassunk, illetve az iskolai kötelező olvasmányok kérdésköre volt. Ez alkalommal került sor az Év Gyermekkönyve díjak átadására is.

A konferenciát *Fodor Péter*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója nyitotta meg. Ezután pedig *Szócs Géza* kultúráért felelős államtitkár mondta el köszöntő beszédét, majd utána átadta a díjakat.

Az Év Gyermekkönyve 2011. díjazottjai:

Az Év Gyermekkönyve
– *Nyulász Péter: Helka*

Az Év Gyermekkönyve
– *Lakatos István: Dobozváros*

Az Év Gyermekkönyv-illusztrátora
– *Szántói Krisztián*

Az Év Gyermekkönyv-műfordítója
– *Győri Hanna Beate Teresa Hanika Soha senkinek* című regényének fordításáért

Az Év Ismeretterjesztő Gyermekkönyve
– *Fekete-fehér két egér* könyvek

A köszöntők után *Haszonné Kiss Katalin* felolvasta a nemzetközi üzenetet (<http://www.ibby.hu/gykn2012.html>), bemutatta a plakátot és a két szerzőt. Röviden ismertette a nap menetét, majd felkérte az első előadót.

Gyermek- és ifjúsági irodalom régen és ma címmel *Pompor Zoltán* tartott elsőként előadást.

A fő kérdés az, hogy mi számít klasszikus irodalomnak. Hogyan döntjük el valamiről mi, felnőttek, hogy az hasznos-e, élményt adhat-e a gyermeknek vagy sem. Egyáltalán ismerjük-e eléggé a gyerekek vágyait, érdeklődési körét, összességében a gyermekek világát ahhoz, hogy tudjuk, mihez lehetne kapcsolódni. A szülő és a pedagógus is általában saját élményei alapján ítéli meg a gyermekirodalmat. De feltehető a kérdés, hogy vajon az, ami a mai felnőttek számára gyermekkorukban élményt adó, meghatározó volt, a mostani gyerekeknek is az-e? Bevallom, ez a kérdés számomra is örök dilemma, amikor a könyvtárban vagy könyvesboltban állok a sok könyv fölött, és azon gondolkodom, hogy vajon a kiválasztott darab a kisfiamnak tetszeni fog-e vagy sem. A könyvtárban általában most már a kisfiam dönt, hogy mit szeretne, és bizony néha nem azt választja, amit én gondolnék.

További felvetés volt az előadó részéről, hogy vajon a szülők és a pedagógusok, ha magyar gyermek- és ifjúsági irodalomról beszélnek, akkor a klasszikus és a kortárs írók mellett gondolnak-e az 1990-es évek előtti időszakra is?

Minek alapján döntenek el, hogy valami kötelező irodalom legyen? Mennyire van beleszólásuk a pedagógusoknak ebbe a kérdésbe? Ahol helyi szinten engedik, ott a pedagógus minnek alapján dönt arról, hogy mit olvassanak a gyerekek? Nem feltétlenül igaz az, hogy amit olvasnak, azt el is ismerik, illetve nem biztos, hogy az a legjobb, amit mindenki olvas.

A gyermek- és ifjúsági irodalomban a mai gyerekeknek másfajta világot kell megjeleníteni, mint a húsz-harminc évvel ezelőtti gyerekeknek. A körülöttünk lévő világ megváltozott, mások a kihívások, mások a problémák. A gyerekeknek szükségük van arra, hogy a meséken, történeteken keresztül megismerjék környezetüket, felkészüljenek a világra.

A következő előadó, *Bencsikné Kucska Zsuzsa*, egy abszolút aktuális kérdéskört boncolgatott: beletörök-e a fogunk a vámpírtörténetekbe?

A kortárs ifjúsági irodalomban lépten-nyomon belebotlunk olyan történe-

tekbe, amelyek főhőse vagy legalábbis egyik szereplője egy vámpír. Miért van ez?

Eddig még senkitől sem hallottam azt a kijelentést, hogy minden gyereknek, fiatalnak és felnőttnek megvan a maga „szörnyszükséglete”. Eddig ez

így még soha sem fogalmazódott meg bennem, de egyet kell értenem az előadóval. Mindenben van valami félelem, akár önmagunktól, akár egy tárgytól, egy élménytől, és még sorolhatnám.

A vámpír mint olyan az olvasó félelmének kivetülése. A vámpírokat kultúrtörténeti szempontból mindig is egyfajta félelem, misztikum lengte körül. Ugyanakkor ha végigkísérjük a vámpír alakját a különböző kultúrák, időszakok folyamán, azt

tapasztalhatjuk, hogy a vámpír alakja, szerepköre átalakult. Ma az ifjúsági irodalomban a vámpír egy titokzatos, különleges, de ugyanakkor érzékeny személyként jelenik meg, akiben meg lehet bízni, lehet rá számítani, meri vállalni a tetteit, egyszersmind lovagias is.

Az *Alkonyat* megjelenése után érzékelhettük először a fiatalok körében a vámpírok iránti fellángolást. Akár beszélhetünk már „Alkonyat-nemzedék”-ről is, hiszen a fiatalok körében kevesen vannak, akik nem olvasták.

Az előadó – mint gyakorlott gyermekkönyvtáros (a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Terézvárosi Gyermekkönyvtárának vezetője) – beszámolt arról, hogy azért a vámpírok iránti rajongásnak megvannak a maga pozitív hatásai is: a fiatalok többet olvasnak, megismerik a könyvtárat (mivel sokszor előjegyzést kellett felvenniük valamelyik Alkonyatkötetre, annyira népszerű volt). A történetek segítik a nyelvtanulást (többen elkezdték az egyes köteteket angolul olvasni, mert nem bírták kivárni a következő kötet magyar fordításának megjelenését).

Összességében tehát elmondható, hogy az újfajta vámpírfelfogásnak van előnye és hátránya is, de továbbra is igaz, hogy nem mindegy, melyik könyv mikor kerül a gyerekek, illetve a fiatalok kezébe.

Rényi Krisztina a kortárs gyermekkönyv-illusztrációról tartott ismertetőt a konferencia résztvevőinek, kiemelve néhány rangosabb illusztrátort.

Fűzfa Balázs *Miért szeretik a gyerekek jobban Hány Pétert, mint Kukoricát?* címmel tartotta meg előadását. Úgy kezdte el mondandóját, hogy megkérdezte e jelenlévőktől, ki olvasta el a *Harry Pottert* és ki az *Alkonyatot*.

A többség mindkét történet kötetét olvasta. Az ő véleménye szerint a *Harry Potter* kötetét és az *Alkonyatot* a fiatalok és mi magunk is elsősorban a történet miatt olvassuk el. Mutatja az is a mai világszemléletet, hogy mindkét sorozat történetét megfilmesítették. Azzal, hogy a történeteket áttették egy másik médium közegébe, magának a történetnek, az olvasásnak az élményét vették el tőlünk.

Az irodalom, mint az előadó mondja, nem más, mint önmagunk és mások megismerése. A kultúraváltás után általában azok a művészetek maradnak fenn, amelyek beszélni tudnak a jövő fontos elemeiről. Az irodalom története ilyen értelemben nem feltétlenül fontos. Példaként említi, hogy Petőfi szövegei mind a mai napig aktuálisak, átültethetők a ma világára.

Egy mű megítélése sok mindentől függhet: unalmas-izgalmas; a tempó lassú-gyors; a főhős tulajdonságai szerethetőek vagy sem; mit tanulunk belőle. Az olvasmányokat és a képi élményeket egyénileg dolgozzuk fel.

Lehet és szükséges is arról vitatkozni, hogy kellenek e kötelező olvasmányok, de ezt objektív módon nem teljesen tudjuk megítélni.

A konferencia utolsó előadója *Böszörményi Gyula* volt. Az író a 9... 8... 7... és a további kötetek írása folyamán nyert betekintést a gót szubkultúra világába.

A stílus 1989–90-ben jelent meg Magyarországon. Eleinte egyféle zenei irányzat (a punk) követőire használták ezt a jelzőt. A stílus még ma is kihatással van a zenére, az irodalomra, a divatra.

Ezeknek a fiataloknak elsődlegesen a tolerancia a fontos: ők is elfogadják min-

denkit, de cserébe elvárják, hogy őket is fogadják el olyanak, amilyenek. A külső szemlélő, aki nincs ezekkel a fiatalokkal kapcsolatban, csak azt látja, hogy ők mindig fekete ruhákban járnak, általában magányosak, szomorúak, a depresszióval azonosítják őket. Ennek ellenére jellemző rájuk a kreativitás, számukra ez a fajta öltözködés és viselkedés jelenti az általánostól való eltérést, az egyendivatból való kitűnést.

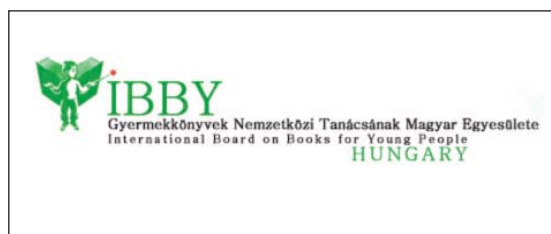
Az író a könyvei révén került kapcsolatba ezekkel a fiatalokkal, és személyes tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal.

A konferencia zárásaként *Rofusz Kinga* illusztrátor kiállításának megnyitója volt a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárának Sárkányos Gyermekkönyvtárában.

A konferencia betekintést adott abba, hogy ma milyen tágan értelmezzük az irodalom fogalmát. Az új irányzatok megjelenésére és befogadására nyitottnak kell lennünk.

Ahhoz, hogy kísérői, segítői legyünk a gyerekeknek és a fiataloknak, magunknak is meg kell ismerkednünk az általuk kedvencnek tartott művekkel. Fontos, hogy a történetekről tudjunk beszélgetni velük.

Az a kérdés pedig továbbra is mindenkinnek a saját megítélésére van bízva, hogy szükség van-e kötelező olvasmányokra az iskolában, és ha igen, akkor azoknak mely műveknek kell lenniük. ■

Mi az IBBY?

Az IBBY Zürichben alakult 1953-ban. Ma világszerte több mint hatvan nemzeti szekciója működik.

Tagjai között vannak magas színvonalú könyvkiadással és rendszeres olvasási programokkal büszkélkedő országok, de olyanok is, ahol csupán néhány elszánt szakember végzi a gyermekkönyvkiadással és -terjesztéssel kapcsolatos úttörő munkáját.

A nemzeti szekciók szervezete igen eltér egymástól – egyesek nemzeti, mások regionális vagy nemzetközi szinten működnek. A nemzeti szekció nélküli országokban egyéni IBBY-tagság is elképzelhető.

A nemzeti szekciók tagsága szintén igen eltérő; lehetnek írók, illusztrátorok, kiadók, szerkesztők, hírlapírók, kritikusok, egyetemi oktatók, diákok, könyvtárosok, könyvkereskedők, társadalmi munkások és szülők.

Az IBBY irányelveiről és egyes akcióiról a tíz tagú és az elnök által irányított végrehajtó bizottság dönt. A bizottság tagjai tíz különböző országból származnak. A testületet a nemzeti szekciók választják a IBBY kétévenkénti közgyűlésén.

A nemzeti szekciók évenként befizetett tagdíjai alkotják az IBBY egyetlen rendszeres jövedelmét. Ezért az IBBY-tevékenységek finanszírozásához külső támogatók szükségesek.

A kormányzatoktól független szervezet, mely hivatalosan is helyet kapott az UNESCO és az UNICEF szervezetében, a gyermekkönyvek ügyének képviselője. Az IBBY követi az Egyesült Nemzetek Szervezete által 1990-ben elfogadott Gyermekjogok nemzetközi nyilatkozatában meghirdetett elveket. A nyilatkozat egyik legfontosabb megállapítása, hogy a gyermeknek joga van az általános képzéshez, és ahhoz, hogy közvetlenül hozzájusson az információkhoz. Az IBBY kezdeményezésére megfogalmazott határozat felszólít minden nemzetet, hogy támogassa a gyermekkönyvek kiadását és terjesztését.

Az IBBY kiterjedt kapcsolatokat ápol igen sok nemzetközi szervezettel, valamint a világon működő valamennyi gyermekkönyvintézetrel, továbbá rendszeres kiállítóként jelentkezik a Bolognai Nemzetközi Gyermekkönyvvásáron és más nemzetközi könyvseregszemléken.

www.ibby.hu/ibby_szerv.html

A kilencedik alkalommal elindított meseíróverseny a vártnál sokkal sikeresebb volt, hisz rekordszámú pályázó küldte el írását a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár felhívására. Ebben az évben is elérte célját a pályázat, amivel az iskolás korosztályt kívántuk mozgósítani az írásra, önkifejezésre, a mesélésre.

A 2012. április 3-án indult pályázatra 2012. május 2-áig lehetett beküldeni az írásműveket.

A felhívásra összesen 794 pályázó pályaműve érkezett a két korcsoportban. Az I. (kicsik, 6–10 évesek) kategóriában 380 pályázó, a II. (nagyok, 11–16 évesek) kategóriában 414 pályázó indult. A tavalyi évhez képest ez jelentős növekedés:

	2011	2012
I. kategória (6–10 év)	320	380
II. kategória (11–16 év)	348	414
<i>Indult összesen (fő)</i>	<i>668</i>	<i>794</i>

Az idén is, a már bevált gyakorlat szerint, a pályaműveket a könyvtár könyvtárosai által álló előzsűri értékelte és választotta ki azt a 165 pályázatot, amit érdemesnek ítélt a szakmai zsűrihez való továbbjutásra. A szakmai zsűri munkájában ebben az évben *Szepes Erika* és *Rigó Béla* vett részt. Ők döntöttek a díjak odaítéléséről, a végleges díjazási sorrend felállításáról. A pályázatok számának növekedése a díjak számának növekedését is hozta: 7-7 különdíj helyett 10-10-et osztottak ki a két korcsoportban.

	2011	2012
Továbbjutott (I. kat.)	71	97
Továbbjutott (II. kat.)	73	68
<i>Összesen (fő)</i>	<i>144</i>	<i>165</i>

A beküldött művek minden évben új, a korábitól eltérő képet adnak a gyerekek világáról, fantáziájukról, életszemléletükről, gondolataikról, a változások nyomán követhetően megmutatkoznak. Az idén nem volt fellelhető semmilyen divatvonal, mint korábban pl. a Harry Potter-történetek vagy a fantasy könyvek világa.

A pályázatok többsége a klasszikus mesék típusába sorolható, amit a sci-fi típusúak, a fantázia, a tudományos képzelet felé szárnyaló írások követnek. Természetesen számos igaz történetet leíró, nem is igazán a mese kategóriába sorolható alkotás érkezett, követe hűen a verseny névadójának munkáit. Az írók visszatükrözik azt a valóságot, ami a gyerekeket körülveszi, és ez keveredik álmaikkal egy elképzelt mesevilágban.

A pályázati feltételek nem tartalmaztak szigorú megkötéseket az idén sem. A kötetlen témaválasztás biztosította az írók sokszínűségét. Területileg nem határoltuk be a pályázók körét, így ténylegesen országos versenyről beszélhetünk. Az országhatáron is túljutott a felhívás, hisz sok határon túli pályázó volt 2012-ben is.

Az ideji tapasztalatok és eredmények azt bizonyították, hogy érdemes folytatni a munkát és meghirdetni évről évre ezt a pályázatot.

Az érdeklődés, a diákok aktivitása visszaigazolta az elvárásokat. Mind a sikere, mind a népszerűsége azt mutatja, hogy ez jó kezdeményezés volt, a gyerekek élnek a megmérettetés lehetőségével, igénylik azt, és lelkesedéssel vesznek részt benne. ■

E nem mindennapi cím – szó szerint – nem mindennapi kötetet takar. A Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum hatvanéves története során ugyanis eddig nem fordult elő, hogy effajta kiadványt megjelentessen. Reméljük azonban, hogy hagyományteremtő darabként utat tör a folytatás számára, miként fény sugar a sötétben.

Az alcím kicsit részletesebben árulkodik a tartalomról: *Válogatás – az ismétlés elkerülése végett – intézményünk dolgozóinak alkotásaiból.* Mondani sem kell, igen hosszú út vezetett a felvetődő ötlettől a kötet végső megjelenéséig: számtalan kérés, kérés, hosszás gyűjtögetés, töprengés, kalkuláció, javítgatások, szerkesztés stb. előzte meg – és be kell vallanunk, még így sem lett tökéletes, de megszületett. Az összeállítás tapasztalatai pedig – reményeink szerint – hozzásegítenek minket ahhoz, hogy, amennyiben lesz „legközelebb”, ennél is sokkal szebbet, jobbat tegyünk az asztalra.

Tizenhárom munkatársunk – informatikusok, könyvtárosok, levéltárosok, közöttük nyugdíjas kollégák – adta össze

és közre szellemi termékeit, abban a reményben, hogy nemcsak maguknak, de azoknak az olvasóknak is, akikkel eddig elsősorban munkakapcsolatban álltak, szép perceket szereznek velük. Rendkívül színes és széles a paletta, hiszen nemcsak a tanulmányok éveit kísérő, kiváló dolgozatok, szakdolgozatok, cikkek, hanem legalább ekkora terjedelemmel és súllyal a más irányú, művészi képességek termékei is helyet kaptak egymás mellett. A számítástechnika, a néprajz, az irodalomtudomány, a könyvtár- és művelődéstörténet, a történelem, a szociológia, a romantikus történetek, a humor és a versek, a grafikák és a szociográfiai fotók, tájképek kedvelői egyaránt találhatnak szellemi táplálékot, emlékezetre méltó gondolatokat, problémafelvetéseket. A tanulmányok, versek jelentős része számtalan szállal kötődik Észak-Magyarország szépséges vidékeihez, történetéhez, kultúrájához, s legfőképpen az itt élő emberek életéhez.

A sorok és képek mögé pillantva az éles szemű olvasó felfedezheti a mögöttük kibontakozó, egymástól nagyon sokban különböző, alkotó személyiségeket

is. Egy dologban mégis hasonlítanak: szeretnék tudásuk, képességeik maximumát nyújtva a legjobban, legszebben kifejezni az általuk ismert és megragadott világszeletet.

A kötet bemutatójára 2012. március 8-án került sor a Miskolci Egyetem Központi Könyvtára olvasótermében, melyet *Burmeister Erzsébet* főigazgató bevezető szavai nyitottak meg. Egyenként mutatta be a szerzőket, pontosabban szubjektív benyomásairól szólt, hogyan hatottak rá mint olvasóra az egyes művek. *Dobróka Mihály* tudományos rektorhelyettes a könyvtárnak az egyetem életében betöltött szerepét, fontosságát hangsúlyozta, majd méltatta az alkotókat és alkotásait. A kötet szerkesztőjének köszönő-méltató mondatai után szót kapott minden egyes szerző, s ezzel a lehetőséggel a legtöbben éltek is: többnyire motivációjukról beszéltek, illetve írásaik, képeik legfontosabb mondanivalójáról, érdekességéről. A jó hangulatú bemutatót pezsgőbontás, állófogadás zárta.

Ízelítőként, kedvcsinálóként álljon itt néhány, helyenként nagyon is aktuális, olvasásra ösztönző kérdés – a válaszokra fény derül, ha fellapozzuk és tanulmányozzuk a kötetet:

Hogyan mentesülhetett valaki a csöböradó alól?

Miért nem szerették a kassai polgárok a porciószedőket?

Melyik darabbal nyitotta meg kapuit az ország első kőszínháza

Miskolcon?

Mit szoktak ebédelni

a Miskolci Egyetem oktatói?

Mit kerestek a galambok és a kutyák a XVI. századi bányában?

Hogyan tájékozódhat egy európai Amman kétmillió városában, utcatáblák és házsámok híján?

Mi köze a szerelemhez Anika gondolatának Mikszáth novellájában, miszerint „milyen szép is az, hogy a gerlicemadár mind egyforma madár”?

Mi a dolga egy bacsának?

Milyen volt a torockói népviselet?

Mi az a kakasmandikó?

Ki az, aki „tikon bonbont bontott”?

Mitől szenved legjobban a Miskolci Egyetem Központi Könyvtárának raktárépülete?

Miért lehetetlen Alpe d’Huez-ben, havas időben vakvezető kutya nélkül közlekedni?

Hogyan rajzoljunk egy modern, működőképes telefont magunknak?

Hogyan élhetünk túl egy világméretű katasztrófát?

Hogyan győzhet a szerelem az előítéletek felett?

Hogyan készült a vályogtégla?

Mi volt az a „meszesi csoda”?

Kiolvasható-e a boldogság receptje egy erdei pocsolyából?

Miért lehet tragikus vége a házasságnak, ha „hiányoznak belőle a kis szavak”?

Hogy néz ki az igazi krokodilsült?

Hogyan rajzolnak a fák önarcképet?

(A helyes megfejtést beküldők között ajándékköteteket sorsolunk ki.) ■

A könyvtáros nem annak születik, azzá válik – hallottam egyszer egy zongoratanár könyvtárostól. Miközben az ELTE tanárképzőjén a könyvtártudományi tanulmányokat végeztem, egyik oktatóm megjegyezte: az általános könyvtáros tudás mellett szükségem lesz szakirányú elméletre, zenei könyvtáros tudásra is. Megkérdeztem, mikor mehetek ilyen képzésre. A válaszban nem kaptam konkrét időpontot. Mindennek éppen tíz éve.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezetei között negyvenkét évvel ezelőtt alakult meg – elsőként – a Zenei Szekció, amely a képzéseket kezdettől fogva támogatta. Így az első tanfolyamokat szakmájuk kiválóságai tartották, többek között *Kárpáti János* és *Földes Imre* zenetörténész, *Gráfné Forrai Magdolna* főiskolai szolfézstanár, *Pethes Iván*, *Skaliczki Judit*, *Gócza Julianna*, *Vavrinecz Veronika*, *Gyimes Ferenc* könyvtáros.

Akkreditált zenei könyvtárosi tanfolyamot nem sikerült létrehozni, illetve elindítani az elmúlt másfél évtizedben, ezt sikerült elérnie a Zenei Könyvtárosok Nemzetközi Szövetsége (AIBM) Magyar Nemzeti Csoportjának és a szekciónak az idén. A tanfolyami terv: három modul. A benyújtott első modult az akkreditációs szakbizottság 2011-ben elfogadta, *Zenei könyvtári ismeretek I. Zenei könyvtári alapismeretek* címmel. Helyszínt az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) épülete adott a Budai Várban, ahol tíz résztvevő hallgatta könyvtárosok és a szerzői jogi szakértő tárgyszerű előadásait. Naprakész információkkal, szakmájuk teljes jártasságával felvértezve, érdekes és nyílt párbeszéd formájában vezették gondolatainkat az előadók.

Az első napon *Gócza Julianna* (AIBM Magyar Nemzeti Csoport), áttekintést nyújtott a magyarországi zenei könyvtárakról, valamint a honi és nem-

Újra elérhető Magyarországon is az akkreditált zenei könyvtáros képzés

A Zenei Könyvtárak Nemzetközi Szövetsége (AIBM) Magyar Nemzeti Csoportja *Gócza Julianna* vezetésével ad hoc képzési bizottságot hozott létre, amelynek aktív tagjai: *Gulyásné Somogyi Klára* és *Haszonné Kiss Katalin*.

A hazai és külföldi tapasztalatokra építve, az igények és a lehetőségek feltérképezése után, a bizottság Zenei könyvtári ismeretek címmel, 120 órás továbbképzési programot dolgozott ki, amelynek első modulja 2011-ben megkapta az indítási engedélyt. A Zenei könyvtári ismeretek I. Zenei könyvtári alapismeretek című, 30 órás modul alapítója az AIBM Magyar Nemzeti Csoport, indítója a Könyvtári Intézet. A képzés 2012 májusában indult, és a visszajelzések alapján az első tanfolyam nagyon sikeres volt.

Bővebb információ: <http://media.lib.unideb.hu/zkszaibm/tovabbkepzes.php>

zetközi szervezetekről. Ezután *Gulyásné Somogyi Klára* (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem – LFZE – Zenetörténeti Kutató Könyvtár) a dinamikus hangzó zene statikus hordozóit, a zenei dokumentumokat tárta elénk. Szerencsénkre az OSZK rendezvény miatt korábban bezárt ezen a napon, ezért kézbe vehettünk, sőt, fehér kesztyűben bele is lapozhatunk néhány kottaritkaságba a kutatókönyvtárban. Második napunkon *Bándoli Katalin* (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – FSZEK – Zenei Gyűjtemény) az általános párbeszéd mentoraként a gyűjtemény gyarapítási szempontjait tekintette át. A résztvevők a saját könyvtárjukban tapasztaltakat is megosztották egymással. Majd *Kenyéri Katalin* (Emberi Erőforrások Minisztériuma – EMMI) a zenei könyvtárakat érintő szellemi termékek szabad felhasználásában és terjesztésében jelentkező különbségekről, valamint a szerzői jogokról beszélt. A harmadik napon *Zsoldos Mariann* (Bródy Sándor Megyei Könyvtár,

Eger) az internet szinte teljes honlaparzenálján végigszáguldott. Segítségével megismerkedtünk a fájlmegosztás, a torrentes letöltés, a public domain, valamint a web 2.0 szerepével. Utolsó napunkon *Haszonné Kiss Katalin* (FSZEK Zenei Gyűjtemény) a marketing tevékenység és a rendezvényszervezés zenei könyvtárakra kiterjeszhető lehetőségeit osztotta meg velünk.

A tanfolyam zárásaként egy 31 kérdésből álló, javarészt eldöntendő válasszal megoldható tesztlapot töltöttünk ki a Könyvtári Intézet távoktatási felületén. Mi tízen, akik elsőként vettünk részt ezen a zenei könyvtáros képzésen, tapasztalatainkkal gazdagabban tértünk vissza gyűjteményeinkbe.

Apránként beleolvadnak az ismeretek a mindennapos munkánkba, de emellett egy fontos élménnyel lettünk gazdagabbak. Megérettük, hogy tudunk javítani, ha akarunk. Ötleteket és kapcsolatokat szereztünk, és természetesen várjuk a következő tanfolyamot. ■

2012. április 25-én rendeztük meg a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kunó Könyvtárban, röviden az SZTE Klebelsberg-könyvtárban a hetedik könyvtári éjszakát. Az elmúlt években a távoli múltat idéztük meg a rendezvény tematikájával, az idén „csak” az 1920-as, 1930-as évekre tekintettünk vissza.

Bizonyára sokak által ismert, hogy 2011. november 11-én, az egyetem napján, a szegedi egyetemi könyvtár felvette Klebelsberg Kunó nevét. Emléktábláját 2012. április 10-én tudományos konferenciával egybekötött ünnepség keretében avattuk fel. A másik fontos momentum az volt, hogy éppen hetvenöt éve vehette át Szent-Györgyi Albert egyetemünk professzoraként a Nobel-díjat. Ez alkalomból március 22. és 25. között a Szegedi Tudományegyetem nemzetközi konferenciát rendezett, melyen a több mint ezer résztvevő mellett kilenc Nobel-

díjas tudós is jelen volt. Könyvtári éjszánkakkal ezekhez a rendezvényekhez csatlakoztunk, s így választottuk idei témánknul a XX. század húszas, harmincas éveit: a Klebelsberg kultuszminiszteri munkálkodásának kezdetétől az egyetemhez kapcsolódó Nobel-díj átvételéig tartó időszakot.

Az est előkészületei a kulisszák mögött már január végén megkezdődtek: zajlott a programok megtervezése, a tematikához köthető előadások, kiállítások előkészítése, az éjszaka honlapjának megtervezése, támogatók gyűjtése. A nagyközönség és a sajtó a rendezvény előtt egy hónappal értesült a várható programokról, de a könyvtár látható átalakulása csak az éjszakát megelőző napokban kezdett megmutatkozni. Lassan visszafordult az idő kereke: rég nem látott tárgyak, eszközök vándoroltak elő a raktárak mélyéről; az átriumban a pesti kabarék és a nyugatos kávéházak hangulatát megidéző díszletek épültek, a könyvtári hirdetőoszlopokon kilencvenéves reklámokat olvasgathattunk. Az első emeleti hídon, melyen április óta látható könyvtárunk új elnevezése, évről évre egy-egy hatalmas méretű díszlet, plakát vagy molinó harangozza be a rendezvényt. Készítője általában egyik kollégánknak, *T. Benedek Katalin*, aki idén is egy nagyszerű festménnyel keltette fel az érkezők figyelmét. A kölcsönzőben egy éjszakára megalakult a *Vidám Szeszcesempészek Klubja*, ahol a Fortuna kegyeibe férkőzött olvasók késedelmüket csökkenthették a kegyelem órái alatt. Erre az egyetlen alkalomra a földszinti tájékoz-

tató Magyar Királyi Tájékoztatási Hivattallá alakult, ahol régi irodai eszközök és írógépek sorakoztak a pulton. De az olvasók elől a mindennapokban elzárt folyosókon is hatalmas volt az átalakulás: épültek lámpaoszlopok, a padlót „macskakövekkel” fedték be, és mindenütt girardi-kalapos, sétatálcás férfialakok vezették bubifrizurás hölgyeiket. Ezeket a díszleteket azok a vállalkozó kedvű olvasók láthatták, akik az éjszaka folyamán részt vettek egy-egy, a kulisszák mögé is bevezető túrán.

A sok előkészület közben szinte észre sem vettük, milyen hamar elérkezett a könyvtári éjszaka. A programok ezúttal minden eddiginél korábban, 17 óra 30-kor kezdődtek el, s az épület – máskor csak halk zszibongással teli – aulájában megszólalt a jazz, majd – ahogyan egyre több látogató érkezett – lassan nőni kezdett a forgatag. A zene szinte egész éjjel betöltötte a házat: elsőként *Fly me to the Moon* címmel a *Szegedi Deák Big Band*, később pedig a *Riverside* együttes műsorát élvezhették a látogatók. Éjfél előtt

táncbemutató és tánctanítás szórakoztatta a közönséget, ahol a *TánCentrum Szegedi Táncművészeti Iskola* AMI társastánc és moderntánc tanszakának növendékei léptek fel. A programban a húszas, harmincas évek hangulatát idéző charleston, dixie show, trombitás és latin-amerikai táncok szerepeltek, de ha valaki kedvet kapott a táncoláshoz, még egy csacsacsát is megtanulhatott.

Szinte már hagyománynak számít, hogy az éjszakák során alkalmi színtársulatunk színre visz egy-egy darabot, amely mindig az aktuális tematikához igazodik. Idén sem volt ez másként: az immáron harmadik alkalommal megrendezett program címe most *Apéritif öt darabban* volt. A *KönyvArt Színtársulat* rövid, komikus jelenetekkel készült erre az estére: Nóti Károly *A gomba*, Vaszary János *Bözsi mindent elintéz*, Karinthy Frigyes *A nagybácsi* és Zerkovitz Béla *Gyere, te nimand* című művét láthatták és hallhatták az érdeklődők. Lelkes kollégáink nem csak próbák hosszú sorát vállalták, hanem a darabokhoz saját kezűleg készítették a díszleteket, és maguk varrták a jelmezeiket is. Valamennyien úgy gondolják azonban, megérte a fáradságot, hiszen a népes közönség lelkesen fogadta mindegyik darabot, így az áhított siker sem maradt el.

A már megszokott programokon túl számos újdonsággal örvendeztettük meg a hozzánk érkezőket, mint például a bejárat előtt parkoló veterán automobilon belül, a földszinten – egy szintén oldtimernek számító – motor, melyeket a Magyar Autóklub közreműködésével tudunk bemutatni. Nagy érdeklődés övezte ezt a bemutatót, hiszen nem csak megcsodálni lehetett az Oldsmobile cabriolet-t és a Bentley-t, hanem a

látogatóknak lehetőségük nyílt ezekkel az autókkal lefényképezkedni, amihez korabeli felöltőket, jelmezeket is felpróbálhattak. A húszas évek autólázát azzal is próbáltuk feleleveníteni, sőt megörökíteni, hogy az éjszaka előkészületei közben elkészítettük az *Autómobil motorsport* című folyóirat 1926 és 1931 között megjelent számainak digitális változatát, amely a továbbiakban az EPA-ban is elérhető. (A terjedelme körülbelül 4200 oldalnyi, formátuma pedig OCR-ezett pdf).

További érdekesség volt a programjaink között az egyik könyvtáros kollé-

gánk, Szalai Anikó rendezésében elkészült *A Böngész, avagy: Könyvtári tévelygések a boldog végkifejletig* című burleszkfilm olvasóról, könyvtárosról, melyet többször is nagy sikerrel vetítettünk az éjszaka folyamán. Ez a kizárólag kollégák szereplésével készült film könyvtári és könyvtárosi önreflexió vidám kivitelben, amit ma is bárki megnézhet, ha ellátogat a honlapunkra.

A film bemutatóját követően szintén első alkalommal szerve-

veztünk igazi „nyugatos” irodalmi kávéházat, ahol a kortárs szegedi irodalmi élet jeles képviselőivel találkozhattak olvasóink. Az ötletet az éjszaka tematikája szolgáltatta, hiszen a húszas-harmincas években köztudottan fontos kulturális, közéleti helyszínek voltak a kávéházak. Ennek a szí-

nes világnak a megidézésére tettünk kísérletet, abban a reményben, hogy olvasóink nem csak egy feketére, hanem egy jóízű beszélgetésre is beülnek majd. A beszélgetés témája is főként ez a kulturális közeg volt, de sok szó esett a szegedi irodalmi kávéházról, illetve számos érdekes anekdotát is megismerhettek a betérők. Az este kilenc órakor kezdődött beszélgetésen Németh Gábor író, szerkesztő és Szilasi László író, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (SZTE BTK) Régi Magyar Irodalom

Tanszékének docense volt a *Bohémtanya* vendége, de a „törzsasztalnál” is olyanok foglaltak helyet, mint *Kovács András*, *Laczkó Sándor* és *Kokas Károly*. A pezsgő hangulat megteremtésében fontos szerepe volt *Balog Józsefnek*, az SZTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék munkatársának, aki a főpincér (moderátor) szerepét vállalta fel.

A sok színes és szórakoztató program mellett minden évben jelen vannak az éjszakai programok között a tudományos előadások is, melyeket általában egyetemünk neves oktatói tartanak. Ezek többnyire az első emeleti (társadalomtudományi) szakolvasói térben kapnak helyet, és szintén kapcsolódnak az adott évi tematikához. Az első előadónk *Csákány Béla* volt, aki *Matematika a két világháború között* címmel ismertette meg a hallgatósággal a szegedi matematika első két évtizedét, rövid tudománytörténeti vázlatot adva képekkel, képletek nélkül.

Később *Iványi-Papp Mónika* mutatta be az 1920-as, 1930-as évek hazai zenei világát *Táncok és haláltáncok a 20–30-as évek hazai zeneéletében* címmel. Megtudhattuk, micsoda változatosságot jelentett akkortájt, hogy a népzene, a jazz és a modern komolyzene irányzatai egyidejűleg formálták a széles közönség ízlésvilágát – köszönhetően a rádió vagy a hanglemezek térhódításának.

Persze nem maradhatott ki a korszak gazdasági elemzése sem, hiszen ekkor is olyan nehéz kihívások előtt állt hazánk, mint az első világháború utáni pénzügyi konszolidáció vagy az önálló jegybank felállítása, melyekről *Kovács György* beszélt *Az 1920–30-as évek pénzügyi problémái és a szegedi egyetem nemzetgazdasági* című előadásában. Természetesen a jubileumi évben nem feledkezhetünk meg *Klebelsberg* és *Szent-Györgyi* munkásságáról sem, amire *Marton János* emlékeztette a hallgatóságot *Politikai diva-*

tok: *Klebelsberg vetése, Szent-Györgyi aratása* címmel. Több alkalommal érkeztek hozzánk olyan visszajelzések, hogy ezeket az előadásokat szívesen megnéznék azok is, akik nem tudnak jelen lenni, ezért online is nézni lehetett őket, valamint a felvételeket honlapunkon is elérhetővé tettük, hogy később megtekinthetők legyenek. Az évente egy alkalommal megrendezett könyvtári éjszaka egyben alkalom arra is, hogy olyan látogatókat hívjunk és lássunk vendégül, akik máskor nem keresnének fel egy egyetemi könyvtárat. Így tehát olyan programokat is szervezünk, melyek nem (csak) az egyetemistákat, hanem a fiatalabb diákokat és az egészen kicsiket is mozgósítják. Az egyéni és csoportos tanulás harmadik emeleti tere szokott átváltozni gyereksarokká, ahol játszani, kézműveskedni, játékos kvízeket kitölteni, esetleg mesét nézni és hallgatni lehet. Idén is így történt, mikor is a *Ludo Klubba* invitáltuk a legkisebbeket: képtelen képrejtvényekkel, igazi húszas évekbeli tollas-tüllös fejdíszek készítésével, korabeli ügyességi és társasjátékokkal és végül apró nyereményekkel vártuk őket. Ezeket a programokat általában azok a kollégák találják ki és működtetik, akik már maguk is szülők, így van gyakorlatuk és kellő kreativitásuk is. A játékos kedvű felnőtt látogatókat egy komolyabb „játszóházban” láttuk vendégül: a *Boldogság Szigetek Kaszinóban*, ahol egész éjjel pörgött a rulett, dőltek a sakkbábuk és forogtak a kártyalapok, továbbá volt még Activity és egyéb műveltségi játékok – persze nem komoly pénzjutalmakért, pusztán a játék örömeért. Ebben a programban segítőkre is leltünk, hiszen az utolsó pillanatban jelentkezett egy szegedi társasjáték-kör,

amelynek tagjai számtalan izgalmas játékot hoztak magukkal. Ezeket szintén kipróbálhatták az éjszaka vendégei.

A könyvtári éjszaka egyik kedvelt és már régóta jól bevált programja a kvízek kitöltése. Az adott tematikához és korszakhoz tartozó hol komolyabb, tudományosabb, hol könnyedebb, szórakoztatóbb kvízeket minden korosztály szívesen töltötte ki. Volt, aki egyszerűen csak a tudását szerette volna tesztelni, a kíváncsiság hajtotta, másokat a nyeremények is motiváltak a kvízek megfejtésében.

Vannak állandó, minden könyvtári éjszakán megjelenő kvízeink, melyek a különböző könyvtárbemutató túrákhoz kapcsolódnak, az ott elhangzott információkra kérdeznek rá (Informatikai túra-kvíz; Nagytúra-kvíz; Különgyűjtemények túra-kvíz; Könyv útja túra-kvíz). Ezeket azoknak volt érdemes kitölteniük, akik az adott könyvtári túrákon részt vettek, figyeltek a túravezetők szavaira. Ezt követően biztosan helyesen tudtak válaszolni a feltett kérdésekre. Az egyes túrakvízeket annak a szervezeti egységnek a munkatársai állították össze, amelyhez a túra is tartozott, hiszen az éjszakán ők maguk voltak a túravezetők is, így az általuk elmondottakra vonatkoztak a kérdések. A *Könyv útja túrához* kapcsolódó kvízt például a feldolgozó osztály munkatársai írták, a zenei gyűjtemény anyagához kapcsolódót a zenei gyűjtemény könyvtárosai, az *Informatikai túrán* elhangzottakból pedig informatikus kollégáink állítottak össze tíz kérdésből álló tesztlapot. Természetesen az ilyen kvízeknél ügyelni kellett arra, hogy ne ugyanazok a kérdések hangozzanak el minden évben, hiszen sok a visszajáró „éjszakázó” vendégünk, s ők egy-egy al-

kalommal könyvtárbemutató túráinkon is részt vesznek. A tudásteszték megírásánál a mottónk tehát a változatosság volt, amit a kérdések nehézségében, komolyságában vagy éppen játékosságában lehetett tetten érni. A túrakvízek mellett minden évben igyekszünk olyan kérdés-sorokat is összeállítani, melyek az adott korszak, az éppen aktuális téma egy-egy érdekes személyiségéhez, eseményéhez fűződnek. Ezeknek a témáit közös ötleteléssel válogattuk ki, mindig szem előtt tartva, hogy a tárgy legyen érdekes, fontos és izgalmas egyaránt. Természetesen idén is, mint ahogy általában lenni szokott, inkább a bőség zavara volt a fő probléma, hiszen jobbnál jobb ötletek merültek fel, így a nehezebb rész a sok jó ötlet közül a legjobbak kiválogatása volt. Az idei könyvtári éjszakánk tematikájához is rengeteg izgalmas és érdekes kvíz kapcsolódott. Az érdeklődők ötféle tesztlapot érthettek el az éjszaka honlapján, így aki nem tudott részt venni személyesen az időutazásban, az akár otthonról is beküldhette az amerikai gengszterekről,

Klebensberg Kunó életéről és munkásságáról, a húszas-harmincas évek mozgalmas kávéházi életéről vagy Agatha Christie-ről szóló kvízek megfejtését. A sebesség szerelmesei is megtalálhatták a nekik szóló kérdéseket: a korábban már említett *Automobil motorsport* című folyóirat cikkei nyújtottak segítséget a kvíz helyes megfejtéséhez. De nem csak a honlapon, hanem a könyvtár egyes helyszínein is felbukkantak a különböző színű és témájú kvízlapok, melyek a Nyugat szerzőiről, Charlie Chaplin életéről, a kávéházak világáról, tudományról, technikai vívmányokról vagy a korszak mindennapi életéről tettek fel érdekfeszítő kérdéseket. A nyerteseket az éjszaka után két nappal értesítettük ki, nyereményeiket pedig a támogatóink által felajánlott ajándékokból (bögrék, tollak, pólók, sapkák, könyvek, aerobic bérlet, uszodai belépőjegyek, színházjegy stb.) állítottuk össze. A honlapon kvízek megtekinthetők a 2012-es könyvtári éjszaka honlapján (http://sterope.bibl.u-szeged.hu/ejszaka_2012/#rejtveny-ter).

A kvízekhez is kapcsolódó éjszakai túrákon olvasóink eljuthattak a könyvtár máskor előlük elzárt területeire. A *Nagy-túra* keretében olvasótermeinken túl bemutatunk nekik raktárainkat, a *Könyv útja túrán* megtudhatták az érdeklődők, hogy hogyan jut el egy könyv az állománygyarapítástól a feldolgozó osztályon át a köteteseti műhelyig. Feldolgozó kollégáink bemutatták a számítógépes feldolgozás lényegét, köteteseti munkatársaink a gyakorlatban szemléltették egy elhasznált könyv újrakötését. De akit inkább az informatika, a számítógépek világa nyűgözött le, az az *Informatikai túra* keretében bejuthatott a könyvtár digitalizáló műhelyébe, a szerverszobába, s megtudhatta, hogy hogyan lehet működtetni egy ötszáz számítógépből álló hálózatot, egy integrált könyvtári rendszert. A Régi Könyvek Tára már hagyományosnak számító különleges túrája a *Secretum-túra*, mely mindig az adott történelmi korhoz illeszkedő érdekes történelmi rejtélyeket, nagy érdeklődésre számot tartó titkokat tár fel. Az idei alkalommal ismét három húszas-harmincas évekhez kötődő rejtélybe avatták be az érdeklődőket a Régi Könyvek Tárának munkatársai. Az egyik előadás a trianoni békekötés után kirobbant frankhamisítási botrányt leplezte le: az I. világháború okozta sérelemért Magyarország elsősorban a franciákat tekintette felelősnek. Hogy Franciaországon bosszút álljanak és egyúttal a revíziós propagandát anyagilag is támogassák, 1922 és 1925 között egy eléggé naiv és kalandor magyar társaság ezer frankosok hamisításába kezdett. Ezt a történetet ismerhették meg először a kíváncsi érdeklődők, majd Mata Harinak, a kurtizán kémnőnek tit-

kokkal teli életébe pillanthattak bele. A harmadik előadás pedig az ún. Tunguzka-jelenségre próbált magyarázatot találni: 1908. június 30-án Szibériában egy olyan jelenségre került sor, amelyet joggal nevezhetünk a XX. század egyik legrejtélyesebb eseményének. Jakutföld nyugati határán, a tunguzok által lakott területen reggel 7 óra 10-kor egy hatalmas tűzcsóva (más források szerint tűzgömb) jelent meg az égen, átszáguldott a légkörön, és a földfelszínnel 10-15 fokos szöveget alkotva óriási robbanással becsapódott (más szemtanúk szerint a talaj fölött néhány száz vagy ezer méterrel felrobbant). Üstökös volt? Gömbvillám? Földönkívüli űrhajó? Vagy egy rosszul elsült kísérlet? Akik részt vettek ezen a túrán, minden kérdésükre választ kaphattak! A könyvtárbemutató vezetések meghatározott időpontokban, 20, 21, 22, és 23 órakor indultak, s előzetesen az úgynevezett túraasztaloknál lehetett feliratkozni rájuk. Akik a nagytúrán részt vettek, annak befejeztével perccjegyet kaptak, melyet beválthattak Róbert bácsi konyhájában.

Könyvtárunk év közben is többször rendez könyvbörzét, ahol selejtezett könyveinket árusítjuk, általában kétszáz forintos egységáron. Tavaly a könyvtári éjszakára is szerveztünk ilyen kiárusítást, és sikeresnek bizonyult, így idén is megrendeztük ezt az akciót *Ponyva (b)irodalom* címmel. Olvasóink 20 órától válogathattak főként pedagógiai, pszichológiai és történelmi témájú könyvekből, amíg a készlet tartott. A program mottója: *Tudásán, hogy ne legyen lék, ponyván a szellemi táplálék!*

A könyvtári éjszakák alkalmával tájékoztató csoportunk mindig külön éjsza-

kás honlapot készít, melyen az érdeklődők tájékozódhatnak a programokról, helyszínekről, és ezen keresztül érhető el online játékaink is. Az idei honlap egyik fő menüpontja a *Műsor-tár* nevet viselte, ez alatt voltak megtekinthetők a programok, előadások időpontokra és emeletekre lebontva. A másik fő menüpont pedig a *Rejtvény-tér* volt, ahol online kvízzjátékaink voltak kitölthetők. A könyvtári éjszaka weboldalának technikai hátteréről *Szűcs Viktor*, a honlapot készítő kollégánk, a következőket mondta el: „A könyvtári éjszaka honlapja többéves egyedi fejlesztés eredménye. Technikailag egy keretrendszerrel valósítottunk meg, ami alapul szolgál a további könyvtári éjszakai honlapoknak, vagy bármilyen más hasonló jellegű, portfólió, bemutató oldal elkészítéséhez. Különválasztottuk a tartalmat és a megjelenítést. A honlap drótvázát a PHP-nyelven írt Smarty sablonrendszer alkotja, lehetővé téve, hogy bármilyen elrendezést, struktúrát könnyen, a tartalmat kiszolgáló motor megváltoztatása nélkül megvalósítsunk. A keretrendszer motorja egy Ajax technológiát használó JavaScript és PHP-nyelven írt egyedi megoldás, ami aszinkron módon, gyorsan és akadástmentesen szolgálja ki a felhasználó által kért tartalmat. JavaScript keretrendszerként a Prototypejs és az arra épülő Scriptaculous könyvtárakat használtuk. Ezek egyrészt biztosítják a böngészőfüggetlenséget, másrészt nagyon sok olyan megoldást tartalmaznak, amely megkönnyíti a programozó dolgát, így azokat nem kell kézzel, egyedileg fejleszteni. A programozás során az ingyenes Netbeans integrált fejlesztőkörnyezetet használtuk. (IDE=Integrated Development

Environment).” A honlap az alábbi címen érhető el: http://sterope.bibl.u-szeged.hu/ejszaka_2012.

A rendezvény egyik leglátványosabb programja kétségkívül a divatbemutató volt. Szlogenje: *Zöld emprimée ruha, zöld kis bársonykabát, nerc ujjával*. Ez azonban nem egy hagyományos ruhabemutató volt, hiszen itt a jelentkezőknek maguknak kellett a húszas-harmincas évek stílusát idéző toalettet összeállítaniuk, majd egy verseny keretében komoly szakmai zsűri díjazta a ruhákat és az azokat bemutató bátor jelentkezőket. A szakmai zsűri persze csak részben igaz, hiszen főként könyvtáros kollégák és kolléganők pontoztak. A zsűri elnöke viszont *Tandori Mária* volt, a Szegedi Tudományegyetem Újkori Egyetemes Történelmi Tanszékének oktatója, könyvtárunk feldolgozó osztályának munkatársnője, aki többek között az életmód és a divat történetéről tart előadásokat egyetemünkön. A szebbnél szebb ruhák, nappali és estélyi viseletek között nehéz volt a választás, a zsűrinek az eredetiséget, a kiegészítők összhangját és az önállóan elkészített ruhákkal járó munkát is szem előtt tartva kellett meghoznia a végső döntést. Összesen tizenhét jelentkező vount végig az átriumon. Voltak a manökenek között egyetemi hallgatók és vállalkozó szellemű könyvtáros kolléganők is, sőt, még néhány fess fiatalember is felvount sétabottal, girardi kalapban a kifutón. A nyertesek végül a szponzoraink által felajánlott ajándékokkal lettek gazdagabbak.

Az egyik legkülönlegesebb programot támogatóink közül a Mozaik Kiadó szolgáltatta. A könyvtári éjszakára digitális tananyagokon alapuló, saját fej-

lesztésű játékokkal készültek, melyeket interaktív táblán próbálhattak ki a résztvevők. A vetélkedő rendkívül népszerű volt, felnőttek, fiatalok és gyerekek egyaránt ismerkedtek az interaktív tábla nyújtotta lehetőségekkel. Néhány pedagógus elhozta az egész osztályát, s a gyerekek együtt próbáltak válszt adni az általános ismereteket tesztelő kérdésekre. A sok apróbb jutalom mellett három dobostorta is gazdára talált a Mozaik jóvoltából.

Az egyes programok, műsorok helyszíneit nem csak a sok színes plakát, húszas-harmincas évekbeli magyar reklámok, hirdetések, és más díszletek, kiegészítők színesítették, hanem több különböző ponton tematikus kiállítások is megtekinthetők voltak. A földszinti kiállítási térben korabeli irodalommal, festéssel, filmekkel, színházzal kapcsolatos plakátkiállítás kapott helyet *Emlékek útján* címmel. Zenei gyűjteményünkben levelekből, cikkekből, tanulmányokból vett részletek, valamint fotók segítségével idéztük fel a korszak zenei életének két nagy alakját, Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságát. Ezen kívül volt poszterkiállítás a könyvtár névadója, gróf Klebelsberg Kunó tiszteletére, s természetesen megemlékeztünk Szeged egyik büszkesége, Szent-Györgyi Albert Nobel-díj átvételének hetvenöt éves évfordulójáról is. Keleti gyűjteményünket két kiállítás is gazdagította: az egyik a modern Törökország megszületésének állított emléket, ami az 1919 és 1938 közötti időszakra tehető. A másik *Az ismeretlen Belső-Ázsia* címet viselte, a múlt század húszas-harmincas éveit alapozták ugyanis meg Ligeti Lajos tudományos pályafutását. E kiváló tudós éppen huszonöt éve

adományozta magánkönyvtárát egyetemünknek, amivel egyrészt megalapozta a mai keleti gyűjtemény létét, másrészt nagyban hozzájárult az egyetemen működő Altajisztikai Tanszék kutatási feltételeinek megteremtéséhez. A könyvtár társadalomelméleti gyűjteménye Bartók György professzornak szentelt kiállítást, aki 1921 és 1941 között egyetemünk filozófiai intézetét vezette, s tevékenysége szorosan kötődött a két világháború közötti szegedi egyetemi élethez.

Ötletekben s azok lelkes megvalósításában idén sem volt hiány, s a közel százharminc fős dolgozói gárda is szépen lassan megszokta, hogy az évnek ezen a különleges estéjén nem a pihenés a főszerep, de a sikerélmény minden fáradságért kárpótol bennünket. Az éjszakát követően természetesen megszülettek a statisztikák, archiváltuk a sajtóban rólunk megjelent híreket, összegeztük az elért eredményeket, megvitattuk az eseményeket, s szinte már másnap újult erővel tervezgettük a jövő évi könyvtári éjszaka lehetséges témáját. Ez azonban legyen meglepetés! ■

A „Tudásdepo – Tudásvásár” pályázati projekt

Felsőoktatási tudásvagyon a minőségi oktatás szolgálatában

A Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében a *Tudásdepo – Tudásvásár – A felsőoktatási tudásvagyon megosztása és az élethosszig tanulás érdekében történő hasznosítása az együttműködő intézmények és könyvtáraik szolgáltatásainak fejlesztésével* című, TÁMOP-3.2.4-09/1/KMR-2010-0020 jelű pályázat 74 502 500 Ft támogatásban részesült.

A konzorciumban együttműködő hat felsőoktatási intézmény a minőségi oktatást, a nem formális és informális tanulás és képzés lehetőségeihez való egyenlő esélyű hozzáférést kívánja szolgálni. A projekt célja, hogy a felsőoktatás és kutatás eredményei közvetlenül elérhetőek, használhatóak legyenek az élethosszig tartó tanulásban érintett különféle felhasználói rétegek számára. A közös projekt kiemelt tevékenysége egy nyilvános, az együttműködő intézményekben keletkezett oktatási, kutatási és ismeretszerzési tudástartalmakat közreadó portál fejlesztése. A fejlesztés az elektronikus katalógusok, archívumok, adattárak közös keresését megvalósító, az önálló ismeretszerzést, tudásmegosztást, csoportmunkát támogató megoldások integrálásával történik.

A projekt szakmai megvalósítói a Budapesti Corvinus Egyetem Könyvtára vezetésével a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Szent István Egyetem, a Magyar Képzőművészeti Egyetem és az Általános Vállalkozási Főiskola könyvtárai.

A projektben a Szent István Egyetem (SZIE) három, a közép-magyarországi régióban működő szakkönyvtára – a Kosáry Domokos Könyvár és Levéltár, az Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum, valamint az Ybl Miklós Építéstudományi Kar Könyvtára – vesz részt.

A pályázati forrásokból megvalósuló egyetemi fejlesztések

- *Az online katalógusokon keresztül elérhető információk körének kibővítése:*
Ennek érdekében a projektben részt vevő szakkönyvtárak munkatársai közel háromezer könyv bibliográfiai leírását rögzítették az integrált könyvtári rendszerben. Az így feldolgozott dokumentumok adatai a saját katalógusunkon kívül az országos leltérekben (MOKKA/ODR), illetve a közös keresőfelületen is elérhetőek.
- *Repozitóriumok kialakítása és üzemeltetése:*
Egyetemünk oktatói és hallgatói által is megfogalmazott igény volt, hogy a SZIE-n folyó tudományos és oktatási tevékenység eredményeként létrejövő kiadványokkal kapcsolatos információk elektronikusan is váljanak hozzáférhetővé. Ezért megkezdtük ezen értékes dokumentumok összegyűjtését, tartalmi feltárását és visszakereshetővé tételét. A munka során több mint ezer publikáció (PhD-dolgozat, szakdolgozat, cikk stb.) teljes szövegű, digitális változata került betöltésre a SZIE különböző repositóriumába.
- *A tudástárakhoz való gyors, kényelmes hozzáférés biztosítása informatikai fejlesztésekkel:*
Ezen cél érdekében újraprogramoztuk, átalakítottuk Könyvtárunk honlapját, s így közvetlenül a nyitólapon elérhetőek az egyetemi szakkönyvtári katalógusok, a MOKKA országos katalógus és a repositóriumokat magába foglaló E-Könyvtár lekérdező felülete.

A pályázati projekt honlapja:

<http://tudasdepo.uni-corvinus.hu/>

További elérhetőségek:

<http://lib.szie.hu/> – Kosáry Domokos Könyvár és Levéltár

<http://konyvtar.univet.hu/> – Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

<http://konyvtar.ymmf.hu/> – Ybl Miklós Építéstudományi Kar Könyvtára

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu

06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban, Tatán, februárban tartott TextLib-konferencián elhangzott, hogy milyen hasznos lenne több képzést is tartani azért, hogy a rendszer által nyújtott lehetőségeket jobban meg lehessen ismerni.

Hamarosan meg is jelent a felhívás a levelezőlistákon, miszerint a tatabányai József Attila Megyei Könyvtár tanfolyamot szervez. A regisztráció könnyen lezajlott, *Vitéz Veronika* minden kérdésre készségesen válaszolt, és mindenkire odafigyelt a tanfolyam során. A távolabbról érkezőknek nagy könnyebbséget jelentett, hogy a városban az állomások a könyvtár közelében helyezkednek el.

Az első alkalommal letöltöttünk és telepítettünk egy kis gyakorló TextLib-adatbázist már korábban feltöltött adatokkal, megismerkedtünk a rendszer múltjával, összetevőivel, a mentésekkel, a naplózás menetével és jelentőségével. A résztvevők folyamatosan kérdezhettek, ha a szóban forgó témával kapcsolatban voltak saját tapasztalataik, módszereik. A tanfolyam oktatója, *Thék György*, igyekezett minden felmerülő kérdésre válaszolni. A Dunántúl szinte minden szegletéből érkeztek kollégák, voltak, akik több órát utaztak oda-vissza azért, hogy részt vehessenek a tanfolyamon, és volt főiskolai hallgató, aki azért jött, mert nagyon érdekelte a rendszer.

A továbbiakban elmélyedtünk az adatbázis kezelésének rejtelmeiben, aminek során parancssoros kifejezéseket is használtunk, megtudtuk, milyen adatbe-

viteli mezőkkel dolgozhatunk, a rekordoknak milyen típusai vannak. Kiderült, hogyan is történik az indexelés, miképpen lehet javítani, törölni a többször bekerült azonos helységneveket, alkotókat a kapcsolódó mezőkből is, foglalkoztunk a jogosultságok megadásával. Kipróbáltuk, hogyan lehet nyomtatási formátumokat létrehozni. Szó volt a MOKKA–ODR (Magyar Országos Közös Katalógus – Országos Dokumentumellátási Rendszer) rekordfeltöltések kapcsán a Hunmarc formátumú fájlok mentéséről. A gyakorlás során megtudtuk, hogyan lehet előre megadott feltételekkel kereséseket lefolytatni (például olvasók adataival), akár több lépcsőben.

A tanfolyamon mindig ott volt a könyvtár rendszergazdája, *Török Csaba*, aki egy alkalommal külön is tartott előadást a szerver kezelésének módjáról (már okostelefonról is képes elérni), és megmutatta az eszközöket, amelyek a TextLib működtetését biztosítják. A TIOP-pályázat keretében vásárolt laptopok rugalmasan használhatók, raktári munkákhoz is igénybe veszik, és hordozhatóságuk révén a tanfolyamhoz is könnyen lehetett használni őket.

A könyvtár hétfőnként zárva tart, ezen a napokon volt lehetőség tanfolyamot tartani. Közben egy alkalommal éppen árusítást tartottak az állományból törölt kiadványokból, az olvasók részéről komoly érdeklődés mutatkozott rájuk az egész nap folyamán. Egy másik alkalommal a gyerekkönyvtár tartott rendezvényt

kisgyermekes családoknak, jó volt látni, ahogy folyamatosan érkeztek babakocsival az édesanyák és kisgyermekük. Az intézményben arculatos tollakkal, naptárral vártak minket, kávé, meleg tea, aprósütemény mindig elő volt készítve, a könyvtár logójával ellátott bögrékkel. A könyvtár berendezése egyre szebbé válik, nagyon tetszett az ökosarok, az odaillő bútorokkal. A tanfolyamon kívül még kíváncsi voltam az időszaki kiadványok kezelésére is, amiről sikerült is minden

fontosat megtudnom a kollégáktól, akik nagyon segítőkészek voltak.

A négy nap lehetővé tette, hogy a TextLib integrált könyvtári rendszer által nyújtott lehetőségekkel megismerkedjünk és hasznos ötletekkel gyarapodjunk.

Sokat segített abban, hogy a saját háttérainkat megismerjük, hogy eldönthessük, milyen beállításokat végezhetünk el mi magunk a rendszerben és mihez kell a fejlesztők segítsége. ■

Országos TextLib rendszergazdai képzés a József Attila Megyei Könyvtárban

A József Attila Megyei Könyvtár és az InfoKer Számítástechnika-alkalmazási Szövetkezet országos rendszergazdai tanfolyamot hirdetett TextLib integrált könyvtári rendszert használó könyvtárak számára. A képzésre a József Attila Megyei Könyvtárban négy hétfőn, 2012. április 2-ától május 7-éig került sor. Az ország számos pontjáról: Zalaegerszegről, Bicskéről, Marcaliból, Tatáról, Paksról, Szombathelyről, Székesfehérvárról, Devecserből érkeztek rendszergazdák, akik érdeklődtek *Thék György*, az InfoKer munkatársa, egy alkalommal pedig kollégánk, *Török Csaba* rendszergazda előadása iránt.

A képzés tematikájában szerepelt a TextLib telepítése, felújítása, üzemeltetése és a rendszergazda feladatai windowsos vagy linuxos környezetben, szervergépeken, illetve a munkahelyeken.

A tanfolyamon szerzett élményeiről *Márky Balázs*, a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár munkatársa és *Molnár András*, a Nyugat-magyarországi Egyetem, Savaria Egyetemi Központ mesterképzéses hallgatója számolt be. (Külön köszönet értük! – a szerk.)

Az ingyenes tanfolyamsorozat folytatódik a József Attila Megyei Könyvtárban. A következő kurzusra június 18-án, 25-én és július 2-án, valamint 9-én, mind a négy nap tíz órától kerül sor. Jelentkezésre és a további tanfolyamokra történő előzetes regisztrációra ezen a címen van lehetőség:

http://www.jamk.hu/jelentkezes_textlib_2012_06/

Főként TextLibet használó könyvtárakból várjuk az új jelentkezőket!

A rendszergazdai tanfolyam az általános programhasználatlaltal nem foglalkozik, hanem azt kiindulópontnak tekinti.

Érdeklődni *Vitéz Veronikánál* a vitez.veronika@jamk.hu e-mail címen vagy a 06 34/513-674-es telefonszámon lehet.

A rendszergazdáknak szervezett tanfolyam alapvetően a TextLib könyvtári integrált rendszert alkalmazó könyvtárak munkatársai számára hivatott részletesebb információt szolgáltatni a rendszergazdai feladatokról. A fenti kategóriából mindössze én jelentettem kivételt, hiszen egyelőre nem könyvtárban dolgozom, a Nyugat-magyarországi Egyetem, Savaria Egyetemi Központ, informatikus könyvtáros szak mesterképzéses hallgatója vagyok. A képzésemhez tartozó gyakorlatok során már több integrált rendszert is sikerült megismernem, azonban a TextLibet még korábban nem használtam. Könyvtárszakos hallgatóként úgy gondolom, hogy a meglévő ismereteket folyamatosan bővíteni kell, hiszen a sokoldalúság és a széles látókör napjainkban alapvető elvárás a szakmában, ezért döntöttem a tanfolyamon való részvétel mellett.

Az integrált rendszer mellett a tatabányai megyei könyvtár is újdonságot jelentett számomra, hiszen még nem volt szerencsém megismerkedni vele. Magát az intézményt talán a város legjobb, legmegfelelőbb részén építették fel. Tömegközlekedéssel gyakorlatilag bárholnan könnyen elérhető. A könyvtár mellett található park nyugalma pedig külön hangulatot teremt a kultúra fellegvárának. Az épület kissé zordon külseje azonban lenyűgöző belsőt takar. A kedves olvasókat, érdeklődőket pedig már a bejáratnál egy érintőképernyős információs felület fogadja. Számomra rendkívül szimpatikus ez a modern megoldás. A könyvtár jelmondata, a „Nyitottak vagyunk”, tehát

találó – nyitottak a modern technológia és a felhasználók irányába is! Ezt követően már nem is tűnt olyan meglepőnek a belső elrendezés. A hatalmas üvegfelületeknek köszönhetően a bejutó természetes fény élettel tölti meg a belső teret. A folyóiratolvasó megyei könyvtárhoz méltó állománnyal rendelkezik, a szabadpolcos könyvállomány esetében pedig ötletes kiemeléseket alkalmaz az intézmény. Ráadásul a könyvtár számítástechnikai arzenálja is irigylésre méltó a magyarországi könyvtárak számára.

A környezet tehát minden szempontból kiváló volt a tanfolyam megrendezésére. Az oktatás összesen négy hétfői napot érintett, április 2-ai kezdéssel. A hasznos ismereteket az InfoKer Szövetkezet képviselőjében *Thék György* adta át. Az első alkalom magától értetődően rövid bemutatkozással vette kezdetét. Ezt követően a TextLib integrált rendszer lehetőségeivel és képességeivel ismerkedtünk meg, először természetesen csak elméletben.

A rövid TextLib-történeti áttekintő után pontos képet kaphattunk a rendszer készleteinek tartalmáról, a különböző összefüggésekről és a jogosultságokról. A hardver-, szoftver- és hálózati rendszerigények mellett a *www*, *MOKKA*, *z39.50*, *tlmsg* modulokról informálódhattunk. Az elméleti alapok után a gyakorlat ösvényére léptünk. Első lépésként a telepítés és a felújítás következett. A délután folyamán az üzemeltetés témaköre került középpontba a mentés, a naplózás és az adatbázis-ellenőrzés aspektusából. A szerver mellett természetesen a

munkaállomásokról, kliensekről is esett szó.

A második alkalommal foglalkoztunk a hibaiüzenetekkel, log-fájlokkal és a hibaelhárítással. Szó esett a parancsok programokról, és közülük egy (w-drefch.exe) részletesen is foglalkoztunk. Szembesültünk a bibliográfiai rekordok importja során azzal, hogy az egyes besorolási rekordok sokszorozódnak, éppen ezért ennek a problémának a gyors és hatékony orvoslásával is megismerkedtünk. A fent említett programmal töröltük a fölösleges besorolási rekordokat és természetesen a rájuk irányuló hivatkozásokat is, és megtartottuk a legjobbnak választottakat. Az adatbázisról megszerzett alapvető ismereteink elmélyítése végett elkezdtük részletesebben vizsgálni az adatbázis szerkezetét, pontosabban az adatfájlokat, rekordtípusokat, kapcsolati típusokat, indextípusokat.

A harmadik hétfőn a Linux szerver környezetét ismerhettük meg *Török Csaba*, a tatabányai megyei könyvtár rendszergazdája tolmácsolásában. Ennek oka, hogy a jelenlegi, linuxos TextLib szerver kihasználja az operációs rendszer adta lehetőségeket, ami számos előnnyel jár. Betekintést nyerhettünk a linuxos parancsokba és könyvtárszerkezetbe, a legfontosabb config fájlokba. További adatbázis-manipuláló paranccsal is találkoztunk, és az adatbázis szerkezetét is sikerült teljesen kielemeznünk. Mivel többen is leltározás elé néznek, kiemelt témaként foglalkoztunk a felvetéssel.

Az utolsó találkozás volt a legösszetettebb, hiszen a már elsajátított ismeretek alkalmazása mellett rengeteg feladatot terveztünk el a munkaállomáson. Kezdeként a különféle alapadatok –

könyvtár adatai, dolgozók adatai, állomány, olvasói kategóriák – beállításával töltöttük az időt. Ezek után a rendszereszközök használata és létrehozása következett, konkrétan a nyomtatási és rendezési formátum, a statisztikai bontások, projekció. Különböző keresőkérdések létrehozásával kiemelten is foglalkoztunk. A TextLib rendszerben lehetőség van a keresőnyelv használatára. Ennek segítségével lehet a bonyolult keresőkérdéseket megfogalmazni. A nyelv lehetőséget ad keresésre az indexeken, halmazok projektálására, szűkítésére, valamint lehetővé teszi halmazműveletek elvégzését is. Folytattuk a már előző alkalommal megemlített leltározást is, így a gyakorlatba is sikerült átültetni a folyamat lépéseit.

Természetesen négy nap nem elég egy összetett rendszer teljes megismerésére, de az egyes folyamatok megértéséhez, az integrált rendszer szerkezetének megismeréséhez kiváló. Minden egyes tanfolyami napra csak pozitívan tudok visszagondolni, egyrészt a tatabányai megyei könyvtár kollégáinak szívélyes vendéglátása, másrészt pedig a jó hangulat okán. Úgy érzem, most is rengeteg hasznos információval tudtam gyarapítani a meglévő tudásom. ■

HIRDETÉSI ENCIKLOPÉDIA

A 40. KIADÁS MEGJELENT 2012. MÁJUSBAN
A KÖVETKEZŐ, 41. KIADÁS 2012. NOVEMBER

KÖNYV + ONLINE

Félévente bővíve és aktualizálva.
Kizárólag a médiumoktól
származó adatok.

KÖNNYŰ KEZELHETŐSÉG

Közel 4000 médium adata,
10 tartalomjegyzék
és 4 regiszter segítségével.

BARÁTSÁGOS ÁR

könyv + online:
12 190 Ft + áfa

SOKSZÍNŰSÉG

Médiumok részletes adatai,
médiaajánlatok, média-adatbanki
jelentések. Kivetelezők minden
szakterületről, szövetségek, újság-
írók és szövívők részletes adatai.

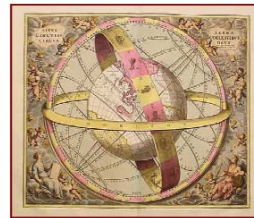
MEGREDELHETŐ 3S Karakter Kft.

1055 Budapest, Honvéd u. 40.
Tel.: 475-0802. Fax: 475-0803

sskarakter@mediaasz.hu
www.mediaasz.hu

MAGYARORSZÁG LEGISMERTEBB,
HITELES MÉDIAADATTÁRA

„A nagy világ csodái a fölöttünk való világról.
Csillagásztörténet a Klimó Könyvtárban”

Helyszín:

Pécsi Egyetemi Könyvtár
Klimó Könyvtár Hártyaterem
Pécs, Szepesy utca 3.

Kiállításunk megtekinthető:
2012. június 6 - 2013. március 31.

Támogatók

Bánffy Miklós karikatúrái és illusztrációi az OSZK kamara-kiállításában

2012. június 21-én 17 órakor nyílt meg a gróf Bánffy Miklós karikatúráiból és illusztrációiból összeállított kamara-kiállítás a Nemzeti Ereklyetér melletti folyosós szakaszon.

A kiállítás része annak az Országos Színházi Múzeum és Intézet által megszervezett vándorkiállítás-sorozatnak, amely Bánffy Miklós (1873. Kolozsvár–1950. Budapest) művészpályáját állítja középpontba. Az Erdély és Magyarország történelmét, kultúrtörténetét, képzőművészeti és irodalmi életét is alapvetően befolyásoló rendkívül sokoldalú ember egyaránt volt színházi intendáns, díszlet- és jelmeztervező, író, grafikus, politikus és irodalomszervező.

E páratlan gazdagságú és méltatlanul elfeledett életmű egy része látható az OSZK kamara-kiállításán, amely elsősorban az 1922-es genovai nemzetközi gazdasági konferenciára reflektáló (vö.: 1921–1922-ben Bánffy Miklós a Bethlen-kormány külügyminisztere), valamint a Ben Myll álnéven publikált Bánffy-karikatúrákat mutatja be.

A kiállítás 2012. július 16-ig látogatható a Nemzeti Ereklyetér melletti folyosós szakaszon, a könyvtár nyitvatartási idejében.

Látogatók részére a belépőjegy ára 400 Ft.
Beiratkozott olvasóknak a belépés díjmentes.

Helsinki Könyvvásár

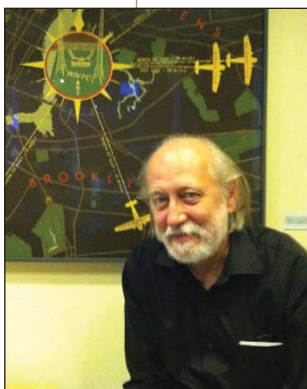
A 2012. október 25. és 28. közötti nagyszabású Helsinki Könyvvásár idején meghívottja Magyarország lesz. A könyvvásárt minden évben mintegy ötezer diák látogatja szervezett formában.

A vásáron a vendégország-státust öt éve vezették be, a kiemelt ország nagy hangsúlyt és figyelmet kap.

Forrás: Közkapcsolatok.

*A Külügyminisztérium Elektronikus Hírlevele
Civileknek. 8. évfolyam 2. szám*

Magyar író könyvbemutatója a Kongresszusi Könyvtárban

2012. június 13-án a Kongresszusi Könyvtár Madison Épületében *Krasznahorkai László* tart könyvbemutatót az 1985-ben írt *Sátántangó* című művéről, melynek *Szirtes György* által angolra fordított kiadása 2012 márciusában jelent meg az S. Fischer Verlag és a Canada Penguin Book kiadó gondozásában, *Satan-tango* címmel. A bemutatón szó esik a magyar irodalom mai helyzetéről is.

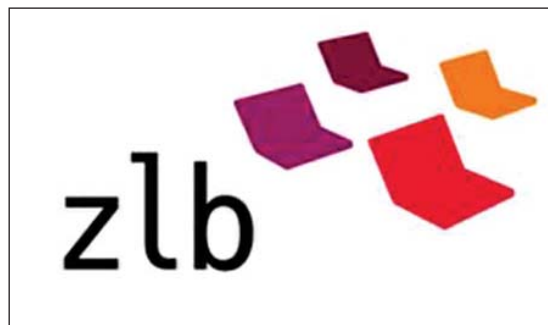
Krasznahorkai Lászlót potenciális Nobel-díjasként említi a *The New Yorker* 2011. július 4-ei számában James Wood kritikus, a *Madness and Civilization. The Very Strange Fictions of László Krasznahorkai* címmel közölt írásában.

*Forrás: Nyugati Hírlevél
Közzétette: Haraszti Katalin*

Elkobzott könyveket adna vissza a berlini könyvtár

A világhálón keresik a nácik által elvett könyvek jogos tulajdonosait. Az intézmény a raubgut.zlb.de honlapon tett közzé adatbankot, amelyben a kérdéses könyvekről nyújt majd

részletes tájékoztatást. „Még ha nincs is jelentős anyagi értékük, emléktárgyként felbecsülhetetlenek a holokauszt túlélőinek és a meggyilkoltak hozzátartozóinak” – fogalmazott csütörtökön *Annette Gerlach*, a központi és tartományi könyvtár gyűjteményét felügyelő vezető.

A nácik számtalan könyvet és egész könyvtárakat koboztak el az üldözött zsidóktól 1933 és 1945 között. Csak a központi könyvtárba több mint kétszáz ezer „gyanús” kötet került, ebből 4500 már felkerült az adatbázisba.

Az internetes állományban az érdeklődők lehetséges nyomok – többek közt aláírások, ajánlások és pecsétek – alapján keresgélhetnek a könyvek között.

Forrás: dehir.hu

Ifjúsági könyvtár nyílt a Városi Könyvtár alagsorában

A klubként is üzemelő könyvtárrészt a 83. ünnepi könyvhét keretén belül avatták fel péntek délelőtt a ceglédi Városi Könyvtár alagsorában. Az elsősorban a középiskolás korosztályt megcélzó létesítmény az olvasáson kívül egyéb szórakozási lehetőségekkel is várja az érdeklődő fiatalokat.

Az ifjúsági könyvtár gondolata külföldi példák alapján már évekkel ezelőtt megfogant. Az új könyvtár megvalósulásához a Nemzeti Kulturális Alapon kívül a város önkormányzata, a könyvtár alapítványa, valamint helyi vállalkozók is hozzájárultak.

A könyvtár első író-olvasó találkozásának vendége Varró Dániel költő volt, aki tapasztalatain kívül néhány versét is megosztott az egybegyűlt középiskolásokkal.

Forrás: infocegled.hu

Eseménynaptár, 2012

Dátum	Hely	Rendezvény	Rendező intézmény	Információ
VII. 12–14.	Győr	Az MKE 44. vándorgyűlése	MKE	vandorgyules.sze.hu
IX. 26.	Bp., OIK	Idegen nyelvű gyűjtemények és szolgáltatásaik – szakmai konferencia	OIK	www.oik.hu
X. 12.	Bp., OIK	Katolikus kultúrpalotából idegen nyelvű könyvtár – 115 éves az OIK épülete	OIK	www.oik.hu
X. 1–7.	országosan	Összefogás hete	IKSZ	iksz@oszk.hu

Júniusi lapszámunk szerzői

Barati Lilla

Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum, Miskolc

Csengődi Erika

SZTE Klebelsberg-könyvtár, Szeged

Csulákné Angyal Katalin

Informatikai és Könyvtári Szövetség, Budapest

Darvassi Andrea Kamilla

Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium, Budapest

Egri Krisztina

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtára, Budapest

Kiss Zsuzsanna

SZTE Klebelsberg-könyvtár, Szeged

Lencsés Ákos

KSH Könyvtár, Budapest

Marton Ádám

KSH, Budapest

Márky Balázs

Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár, Székesfehérvár

Molnár András

Nyugat-magyarországi Egyetem, Savaria Egyetemi Központ, informatikus könyvtáros szak

Rózsa Dávid

KSH Könyvtár, Budapest

Sebők Ferencné

KSH Könyvtár, Budapest

Szabóné Búr Gabriella

KSH Könyvtár, Budapest

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP

XXIV. évf. 2012. 6. szám

Kiadja
az Informatikai és Könyvtári Szövetség
a Nemzeti Erőforrás Minisztérium
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

Felelős kiadó: Fodor Péter
Főszerkesztő: Fülöp Ágnes (afulopa@gmail.com)
Nyomdai előkészítés: Tóth János

Szerkesztőség:
1827 Budapest, Budavári Palota F épület
Tel./fax: 331-1398

Megjelenik évente tizenkétszer
A megrendelőknek befizetési csekket vagy számlát küldünk
Egy szám ára 520 Ft
Éves előfizetési díj áfával és postaköltséggel együtt 6200 Ft
Nyugdíjasoknak és könyvtár szakos hallgatóknak 2600 Ft
HU-ISSN 0865-1329

www.epa.oszk.hu/kl
kl@oszk.hu

Készült az Inkart Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Somogyi Sándorné

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Nemzeti
Kulturális
Alap